

Op de vierde vraag wordt het voorstel ingediend: „als vierde vraag aan te nemen de derde, door de Deputaten in hun Rapport voorgesteld.” Na de verwerping van dit voorstel wordt de vierde vraag aangenomen.

Op het antwoord te geven op de vraag: „Wat is daarop uw antwoord?” wordt het ingediende amendement, de woorden „bij voorkeur”, staande tusschen de haakjes, te laten vervallen, aangenomen.

Daarna wordt een amendement van algemeene strekking, de zegenbede weg te laten, verworpen, doch een amendement van meer bijzondere strekking, hier 1 Petrus V : 10, 11 te lezen in stede van de door de Commissie voorgestelde woorden, aangenomen.

Daarna wordt ook het sub 2° voorgestelde van de Commissie aangenomen.

Het geheel, waartoe de Synode besluit, luidt nu aldus:

1° het navolgende *Formulier voor de openbare belijdenis des geloofs* aan te bevelen:

Vragen te stellen aan hen die wenschen te worden toegelaten tot het Heilig Avondmaal.

Geliefden in onzen Heere Jezus Christus!

Gij zijt hier verschenen om voor God en Zijne heilige gemeente belijdenis te doen van uw geloof, ten einde alzoo toegang te erlangen tot des Heeren Heilig Avondmaal.

Wil(t) daartoe ongeveinsd antwoorden op de navolgende vragen:

Ten eerste. Verklaart gij, dat gij de leer, die in het Oude en Nieuwe Testament en in de artikelen des Christelijken geloofs begrepen is, en in de Christelijke Kerk alhier geleerd wordt, houdt voor de waarachtige en volkomene leer der zaligheid; en belooft gij, in de belijdenis daarvan door Gods genade standvastig te zullen blijven in leven en sterven?

Ten tweede. Geloofst gij Gods Verbondsbelofte, u in uwen Doop beteekend en verzegeld, en belijdt gij, thans den toegang tot het Heilig Avondmaal vragende, dat gij u vanwege uwe zonden mishaagt en voor God verootmoedigt, en uw leven buiten u zelve in Jezus Christus, den eenigen Zaligmaker, zoekt?

Ten derde. Betuigt gij dat het uwe hartelijke begeerte is, God den Heere lief te hebben en te dienen naar Zijn Woord, de wereld te verzaken, uwe oude natuur te dooden en in een godzalig leven te wandelen?

Ten vierde. Belooft gij u te zullen onderwerpen aan de kerkelijke vermaning en tucht, indien het mocht gebeuren (wat God genadiglijk verhoede), dat gij in leer of leven u kwaamt te misgaan?

N.N. Wat is daarop uw antwoord?

Antw.: Ja (zoo er meerdere personen zijn door ieder hoofd voor hoofd te geven).

Daarna spreekt de Dienaar aldus:

De God nu aller genade, die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben, — Die volmake, bevestigte, versterkte en fundeere ulieden.

Hem zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.

2° de liturgische aanwijzingen bovenaan het Avondmaalsformulier te doen vervallen, ze te vervangen door het sub 1° genoemd Formulier, en wel gedrukt in gewone letter.

ARTIKEL 137.

Bij den aanvang van de namiddagzitting betuigt Ds N. H. KOERS, die de plaats heeft ingenomen van Dr K. DIJK, instemming met de Belijdenis.

ARTIKEL 138.

Orde van werkzaamheden.

Op voorstel van den Præsides besluit de Synode, bij de behandeling der punten C, D en E van het Agendum in het algemeen de lijn te volgen, dat wel de voorstellen der præadviseerende Commissie behandeld zullen worden voor zooverre deze geen amendementen op de voorstellen van het Liturgie-Rapport bevatten of richting aangeven voor de te benoemen Deputaten, die deze zaken verder zullen overwegen; doch dat ze overigens ter overweging aan de eventueel te benoemen Deputaten zullen worden toevertrouwd.

ARTIKEL 139.

Uitbouw der Belijdenis.

Prof. Dr T. HOEKSTRA rapporteert (Bijlagen XXXIX, XXXIXa en XXXIXb) namens Commissie I, in zake A, a: *uitbouw der Belijdenis*, na voorlezing van het Rapport der Deputaten door de Synode van Leeuwarden benoemd om een nadere formulering en uitwerking van een drietal artikelen des geloofs in overweging en studie te nemen en een ontwerp aan te bieden (vgl. Acta '20, art. 40), en stelt voor:

de Generale Synode van Utrecht, kennis genomen hebbende van het Rapport der in Leeuwarden benoemde Deputaten voor den uitbouw der Belijdenis, besluit, onder dankzegging voor den aanvankelijk verrichten arbeid deze Deputaten te continueeren, en hen te verzoeken het ontwerp van de nadere formulering van drie artikelen der geloofsbelijdenis, zoo mogelijk één jaar vóór de komende Synode te zenden aan de Kerken in Binnen- en Buitenland, die op denzelfden grondslag als onze Kerken staan, en deze Kerken uit te noodigen, naar de Synode van 1926 afgevaardigden te zenden, opdat deze afgevaardigden ter Synode hun gevoelens kenbaar maken en de Synode in overleg met hen tot het vaststellen van een nadere formulering der drie genoemde geloofsartikelen kan komen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 140.

Ds W. BREUKELAAR rapporteert (Bijlage XL) namens Commissie III in zake Zendingsrapport Hoofd 13, I, E: *de Christelijke Normaalschool te Solo* en stelt voor:

Christelijke Normaalschool te Solo.

1. de handelingen van de Deputaten voor de Zending in zake de Christelijke Normaalschool te Solo goed te keuren;

2. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen:

a. zoodra de omstandigheden zich wijzigen en de Keucheniuschool behoorlijk is verzorgd, opnieuw in overweging te nemen of de oprichting en instandhouding eener Christelijke Normaalschool te Solo naast de Keucheniuschool finantiëel uitvoerbaar is te achten;

b. zoodra hun de sub a genoemde uitvoerbaarheid is gebleken, tot de oprichting eener Normaalschool te Solo over te gaan en zulks in overleg met de Algemeene Vergadering op Midden-Java, terwijl voor de oprichting dezer School uit de Generale Kas geen hooger bedrag dan f 10.000 mag worden toegestaan.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 141.

Dezelfde rapporteert (Bijlage XLI) namens Commissie III in zake Zendingsrapport Hoofd 18, 7: *Christelijk Javaansch Boekenfonds* en stelt voor:

Christelijk Javaansch Boekenfonds.

1. de handelingen van de Deputaten voor de Zending in zake het Christelijk Javaansch Boekenfonds goed te keuren;

2. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen:

a. zich ter zake van dit fonds te wenden om inlichtingen tot de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java;

b. indien het blijkt dat naar hun oordeel steun uit Holland voor dit fonds nog beslist noodzakelijk is, namens de Generale Synode een verzoek om steun voor dit fonds te richten tot de Zendende Kerken en voor dit doel eene bijdrage te verleenen uit de Generale Kas tot ten hoogste f 500 per jaar.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 142.

Dezelfde rapporteert (Bijlage XLII) namens Commissie III in zake Zendingsrapport Hoofd 18, geheel behalve 1, 7, 9, 10: *Finantiën* en stelt voor:

Finantiën.

1. de Deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen voor hunnen arbeid naar art. 18 alinea 2 der Zendingsorde te déchargeeren;

2. aan de Firma DE BRUIJN en WEISZ dank te betuigen voor al haren arbeid ter behartiging van het quaestoraat der Generale Kas;

3. eveneens dank te zeggen aan de Heeren H. VAN DEN GRAMPPEL, H. D. VON MEIJENFELDT en R. C. VAN VULPEN te Amsterdam voor den arbeid, telken jare besteed aan de contrôle van de administratie en het beheer der Generale Kas;

4. de benoeming en instrueering van Quaestoren weder op te dragen aan de te benoemen Deputaten voor de Zending;

5. al de Kerken nogmaals ernstig op te wekken, om zich getrouw te houden aan de bepaling, dat van alle inkomsten voor de Zending, hetzij voor den hoofddienst, hetzij voor eenigen hulpdienst, zonder eenige uitzondering 10 % moet worden gestort in de Generale Kas;

6. aan de leden van het Moderamen dezer Synode op te dragen, namens haar eene ernstige opwekking te richten tot alle Kerken, die nalatig zijn geweest in het zenden van een extra-collecte voor de Generale Kas, om alsnog aan deze verplichting te voldoen;

7. de te benoemen Deputaten voor de Zending te machtigen, des noodig één- of meermalen namens deze Generale Synode een extra-collecte van de Kerken te vragen ten behoeve van de Generale Kas;

8. de te benoemen Deputaten voor de Zending te machtigen, evenals de vorige Generale Synode deed, in geval van besliste noodzakelijkheid ter voorkoming van stagnatie in den gang van zaken, kasgeld op te nemen voor rekening van de gezamenlijke Kerken tot een maximum van f 15.000;

9. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending ter uitvoering van art. 18 alinea 2 der Zendingsorde dezelfde Instructies te geven als de vorige Synode aan hare Deputaten gaf, zie Acta Gen. Synode van 1920, art. 130, met dien verstande, dat de punten 4 en 6 van deze Instructie vervallen.

Aldus wordt besloten.

De Synode besluit het tweede dezer adviezen aan te vullen met: den bizonderen dank te brengen aan den eersten Quaestor der Zending, Ds W. BREUKELAAR. De Præses maakt zich tot tolk der vergadering door Ds W. BREUKELAAR hartelijk den dank der Kerken te brengen voor het zeer vele, dat God hem gegeven heeft te doen voor de Zending.

ARTIKEL 143.

Aansluiting bij de
I. O. O. F.

Prof. Dr J. RIDDERBOS rapporteert (Bijlage XLIII) namens Commissie IV in zake Agendum 1 b 12: *aansluiting bij de Independent Order of Odd-Fellows* en stelt voor: de Synode besluit aan den Raad der Gereformeerde Kerk van Meppel als haar oordeel te melden:

1° dat de Kerkeraad bedoelde belijdende leden en doopliden bij den voortduur ten ernstigste moet blijven vermanen, om de gemeenschap met genoemde orde te verbreken;

2° dat de Kerkeraad tot afhouding van het Heilig Avondmaal op grond van het lidmaatschap dezer orde eerst dan heeft over te gaan, als hij stellige bewijzen zou hebben verkregen, dat dit lidmaatschap voor de leden zelf in zich sluit het voeren van onchristelijke leer of leven in den zin van antwoord vijf en tachtig van den Heidelbergschen Catechismus.

In verband met de præalabele vraag of deze zaak hier verder zal worden behandeld, wordt het voorstel om op deze zaak verder niet in te gaan, aangezien ze niet ligt op den weg der Generale Synode, verworpen. Daarna wordt de eerste conclusie van de Commissie aangenomen.

Het amendement om de tweede conclusie der Commissie aldus te lezen: „dat de Kerkeraad bij volharding in hun kwaad op hen de kerkelijke censuur heeft toe te passen”, wordt daarop aangenomen.

ARTIKEL 144.

Dr W. A. VAN ES rapporteert namens Commissie V in zake een *protest van G. A. de Vries te 's Gravenhage* tegen handelingen der Classes Arnhem en Zierikzee en stelt voor te besluiten evenals de Synode van Leeuwarden deed: het schrijven van G. A. DE VRIES voor kennisgeving aan te nemen (vgl. art. 175) en hem daarvan mededeeling te doen. Aldus wordt besloten.

Protest van
G. A. DE VRIES.

ARTIKEL 145.

Ouderling P. KOSTER rapporteert namens Commissie V in zake een *protest van Mej. J. van der Weel-Wisse te Ritthem*, en stelt voor:
a. dat de Synode dit schrijven niet ontvankelijk verklare, en
b. hiervan aan Mej. J. VAN DER WEEL-WISSE kennis te geven. Aldus wordt besloten.

Protest van
Mej. J. V. D. WEEL-
WISSE.

ARTIKEL 146.

Ds A. SCHWEITZER rapporteert namens Commissie I in zake *H 5: steunaanvraag van de Kerk van Silvolde-Gendringen* en stelt voor:
de Generale Synode,
kennis genomen hebbende van het verzoek van de Kerk van Silvolde-Gendringen, om steun te mogen ontvangen uit de Generale kas voor hulpbehoevende Kerken;
overwegende dat aan de Particuliere Synode van Gelderland geen advies is gevraagd;
besluit
het verzoek van de Kerk van Silvolde-Gendringen ter zijde te leggen, en haar hiervan bericht te zenden. Aldus wordt besloten.

Steunaanvraag van
Silvolde-Gendringen.

ARTIKEL 147.

Verzoek van de Internationale van Christelijk Post-, Telegraaf- en Telefoonpersoneel.

Ds W. H. GISPEN rapporteert namens Commissie I in zake N 17: *verzoek van de Internationale van Christelijk Post-, Telegraaf- en Telefoonpersoneel* en stelt voor: uit te spreken, dat, hoezeer de Synode dezelfde gevoelens van sympathie heeft met allen die op de eene of andere wijze nog lijden onder de gevolgen van den oorlog, het niet op haren weg ligt, adhaesie te betuigen aan deze verklaring van het Secretariaat van de Internationale van Christelijk Post-, Telegraaf- en Telefoonpersoneel, en haar daarvan kennis te geven.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 148.

De Præsès sluit de zitting.

Zitting van Donderdag 13 September 1923.

ARTIKEL 149.

Opening.

De Præsès opent de zitting en houdt appel-nominaal.

ARTIKEL 150.

Acta.

De Acta der vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

ARTIKEL 151.

Ds L. NETELENBOS.

Gelezen wordt een schrijven van Ds L. NETELENBOS, berichtend dat hij niet verder de zittingen der Synode zal kunnen bijwonen.

ARTIKEL 152.

Brief van G. A. DE VRIES.

Een schrijven van G. A. DE VRIES wordt voor kennisgeving aangenomen.

ARTIKEL 153.

Schrijven Ds J. S. POST.

Een schrijven van Ds J. S. POST te Oudega (Small.) in zake het vrouwenkiesrecht in de Kerk wordt voor kennisgeving aangenomen, daar ten dezen reeds een beslissing genomen is.

ARTIKEL 154.

Uitgave der Rapporten.

Op voorstel van het Moderamen wordt besloten aan de door de Synode te benoemen Deputaten, omtrent wier Rapporten zij zal besluiten dat ze in meer exemplaren aan de Kerken zullen worden toegezonden, vrij-

heid te geven deze Rapporten ook publiek te doen verkrijgbaar stellen, indien dit zal mogelijk blijken op zoodanige voorwaarden, dat de Kerken daardoor finantiëel niet worden bezwaard.

ARTIKEL 155.

Ds T. FERWERDA rapporteert (Bijlage XLIV) namens Commissie II in zake *C b: Inrichting van den Eeredienst* (Orde der Liturgie) en stelt voor te besluiten:

Inrichting van den
Eeredienst
(vgl. artt. 132, 136).

1° *a.* dat de Deputaten door de aanbieding van hun ontwerp tot uitbreiding der Liturgie hun bevoegdheid niet hebben overschreden, maar dat hun arbeid ook in dezen alle waardeering verdient;

b. dat, op de door Deputaten aangevoerde gronden, eenheid in de Liturgie in den kring onzer Kerken aanbeveling verdient en zooveel mogelijk moet worden bevorderd;

c. dat echter, gelet op de veelvuldige en ernstige bezwaren tegen de door Deputaten voorgestelde „Orde van Liturgie” ingebracht, het oogenblik voor het nemen van een beslissing in dezen nog niet gekomen is;

2° *a.* de Synode benoeme opnieuw Deputaten, met de opdracht, de eerstvolgende Synode in zake eventueele uitbreiding en wijziging van de Liturgie te dienen van rapport en advies, en daarbij rekening te houden met de ingediende opmerkingen en bezwaren;

b. insgelijks drage de Synode aan deze Deputaten op, de Christelijke Gebeden te overzien;

c. de Synode stelde alle stukken, die in verband met de sub 2° *a* en *b* genoemde materie ingekomen zijn, in handen van genoemde Deputaten.

Deze Conclusies worden in stemming gebracht.

Conclusie *a* sub 1° wordt aangenomen.

Conclusie *b* sub 1° wordt aangenomen.

Tegenover Conclusie *c* sub 1° wordt voorgesteld te besluiten:

„om de vele tegen het concept der Deputaten ingebrachte bezwaren dit niet te aanvaarden”.

Deze laatste Conclusie wordt aangenomen.

Door deze beslissing is de Conclusie *a* sub 2° vervallen.

De Conclusies *b* en *c* sub 2° worden gewijzigd aldus vastgesteld:

a. de Synode benoeme Deputaten met de opdracht om de Christelijke Gebeden te overzien;

b. de Synode stelde alle stukken, die in verband met de sub 2° *a.* genoemde materie ingekomen zijn in handen van genoemde Deputaten.

ARTIKEL 156.

Dr K. DIJK rapporteert namens Commissie II (Bijlage XLIV) in zake *D, Formulieren*. De Synode besluit thans geen beslissing te nemen in zake

Formulieren.

de onderscheiden punten door de Commissie in haar Rapport genoemd.

Daarna vereenigt zich de Synode met de volgende voorstellen:

1° de Synode zegge den Deputaten, die deze formulieren ontwierpen, voor hun moeitevollen en belangrijken arbeid dank;

2° de Synode benoeme Deputaten om deze formulieren nogmaals te overzien en daarbij rekening te houden met de ingediende opmerkingen en bezwaren; en

zij besluit, dat genoemde Deputaten hun concepten minstens één jaar vóór de volgende Synode aan de Kerken toezenden.

ARTIKEL 157.

Gezangen,
Psalmberijming en
Psalmmelodieën.

Ds T. FERWERDA rapporteert (Bijlage XLIV) namens Commissie II in zake *E* en *C*, *g* en *h*: Gezangen, Psalmberijming en Psalmmelodieën.

Besloten wordt:

I. *Betreffende herziening van den bestaanden bundel:*

1° de Synode spreekt uit:

a. dat zij in het algemeen de bezwaren aanvaardt, die tegen den bundel „Eenige Gezangen” worden ingebracht;

b. dat zij, hoewel onderscheidene door de Deputaten daarin voorgestelde verbeteringen gelukkig geslaagd achtend, niettemin oordeelt, dat hun arbeid in zijn geheel blijkbaar in den kring onzer Kerken nog te weinig instemming heeft gevonden om aanstonds te worden aanvaard;

2° de Synode benoemt Deputaten met de opdracht:

a. rekening houdende met de ingekomen voorstellen en opmerkingen den bundel „Eenige Gezangen” nogmaals te overzien;

b. de eerstvolgende Synode te dezer zake te dienen van advies, met dien verstande, dat hun wordt verzocht, hun Rapport bij onze Kerken bekend te maken minstens één jaar vóór die Synode samenkomt;

3° de Synode stelt alle te dier zake ingekomen stukken in handen van genoemde Deputaten.

II. *Betreffende Uitbreiding van den Gezangbundel:*

1° de Synode spreekt uit:

a. dat de proeve van uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen”, gelijk deze door Deputaten is aangeboden, over het algemeen niet is geslaagd;

b. dat de oorzaak van dit niet-slagen ten deele is te zoeken in de moeilijkheden waarvoor de opdracht van de Synode van Leeuwarden (verzameling van berijmde en onberijmde Schriftgedeelten) Deputaten plaatste;

c. dat zij Deputaten dank zegt voor hun arbeid, in deze materie verricht;

2° *a.* de Synode benoemt Deputaten met de opdracht, de kwestie van het zoogenaamde „vrije kerklied” in haar vollen omvang principieel

te onderzoeken en de volgende Synode te dezer zake te dienen van rapport en advies;

b. de Synode stelt alle op deze zaak betrekking hebbende stukken, die bij haar inkwamen, in handen van genoemde Deputaten;

3° de Synode voldoet aan het verzoek om de Missive van Ds H. C. VAN DEN BRINK c.s., (Bijlage XLV), in 't Agendum vermeld onder E 36, in de uit te geven Acta op te nemen.

III. *Betreffende de Psalmmelodieën:*

a. de Synode benoemt Deputaten met de opdracht, te onderzoeken in hoever het verzoek van de Kerk van Arnhem (punt C, g, 1 van het Agendum) voor inwilliging vatbaar is;

b. de Synode stelle alle op deze zaak betrekking hebbende stukken, die bij haar inkwamen, in handen van genoemde Deputaten.

ARTIKEL 158.

De Assessor spreekt namens de Synode een woord van bijzonderen dank tot de Deputaten voor de Liturgie enz., die zoo belangrijken arbeid voor de Kerken hebben verricht.

Dank aan Deputaten
voor Liturgie.

De Præses brengt den bijzonderen dank der Synode aan de Rapporteurs over deze punten van het Agendum: Dr K. DIJK, Ds T. FERWERDA en Prof. Dr V. HEPP.

Dank aan Rapporteurs.

ARTIKEL 159.

Op voorstel van het Moderamen besluit de Synode de door haar aangenomen en aanbevolen vragen, die te stellen zijn bij het doen der Openbare Belijdenis, speciaal ter kennis te brengen van de Kerken.

Belijdenisvragen
ter kennis brengen
van de Kerken.

ARTIKEL 160.

De Præses verwelkomt Br T. VAN DIJK, Schoolopziener bij het volks-onderwijs op Soemba, en noodigt hem uit als adviseerend lid zitting te nemen. Wenscht hem geluk met het aanvankelijk herstel zijner kinderen (vgl. art. 89). Br VAN DIJK betuigt instemming met de Belijdenis.

Br T. VAN DIJK
verwelkomd.

ARTIKEL 161.

De Præses deelt mee dat ingekomen is een brief van afscheid van Prof. Dr J. SEBESTIJÉN, die niet langer de zittingen der Synode kan bijwonen. Aan Prof. SEBESTIJÉN zal antwoord worden gezonden.

Afscheid van Prof.
Dr J. SEBESTIJÉN.

ARTIKEL 162.

Ds W. J. J. VELDEERS. De Præses verwelkomt Ds W. J. J. VELDEERS, Dienaar des Woords van Amsterdam voor de Zending onder de Joden en stelt hem aan de vergadering voor.

ARTIKEL 163.

Legerpredikanten. Ds T. J. HAGEN rapporteert (Bijlage XLVI) namens Commissie V in zake L 1—14 en 16: *Rapport Legerpredikanten* en stelt voor:

1. aan de Deputaten voor het Rapport over het Instituut der legerpredikanten dank te betuigen voor hun arbeid;

2. uit te spreken, dat de Synode zeer waardeert de goede bedoeling van de Regeering bij het instellen van het Instituut der legerpredikanten en dat zij gaarne dat Instituut beschouwt als een instrument van de Overheid om aan de Kerken hulp te bieden ter volvoering van haar taak binnen onze weermacht;

dat zij echter ernstig principieel bezwaar heeft tegen de formuleering van art. 3 alinea 2 der Instructie van de legerpredikanten, mede van wege de mogelijkheid van ongelooftspropaganda, en daarom van oordeel is, dat hun bemoeienis niet verder dient te gaan dan contact te vormen tusschen de Kerken en de militairen;

dat alle ambtelijke verzorging van de militairen behoort uit te gaan van de Kerk;

dat de Kerken echter dezen eisch aan de Regeering slechts kunnen stellen, indien zij in die verzorging getrouw zijn, en dat het daarom wenschelijk is, dat bij de Kerkvisitatie, zoowel bij de garnizoenskerken als bij de Kerken vanwaar de militairen uitgaan, naarstig onderzocht worde, of zij aan haar roeping in dit opzicht voldoen;

dat het thans niet noodig is, afzonderlijke Dienaren voor dezen arbeid te beroepen;

dat met de Regeering overleg dient te worden gepleegd, hoe de garnizoenskerken meer en geregelder met haar militairen in aanraking zouden kunnen komen;

dat bij concentreering van veel troepen in kampementen Dienaren des Woords tot hen behooren te worden uitgezonden, die zich geheel aan hen kunnen wijden, zulks met medewerking van de Regeering en in overleg met de plaatselijke Kerk;

dat eveneens bijzondere maatregelen dienen genomen te worden voor de militairen, die uitvaren, en voor eventueele mobilisatie;

3. ten minste vijf Deputaten te benoemen met opdracht om,
a. bij de Regeering haar bezwaren tegen art. 3 alinea 2 van de Instructie der leger- en vlootpredikanten in te dienen, op wijziging aan te dringen, en in elk geval zulk een regeling te bevorderen, dat de Gereformeerde militairen gedurende de vastgestelde uren onder de be-
arbeiding komen van hun eigen predikanten;

b. voor de volgende Synode voorstellen in te dienen voor de verzorging van onze militairen in kampementen, op uitvarende schepen en bij mobilisatie of oorlog;

c. provisioneel de eerstgenoemde zaak zoo te regelen, dat Dienaren des Woords gezocht worden met medewerking van de Regeering, die zich in de kampementen geheel wijden aan de geestelijke verzorging van onze militairen;

d. bij eventueele mobilisatie vóór 1926 in de geestelijke verzorging van de militairen de noodige voorloopige maatregelen te nemen;

e. bij de Kerken zoo noodig geldelijke hulp hiervoor aan te vragen;

f. deze gelden te beheeren en de noodige uitgaven te doen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 164.

Dezelfde leest het Rapport L 15 (Bijlage XLVII) van de *Deputaten ter bevordering van den geestelijken arbeid onder de militairen*.

Rapport van de Depp.
ter bevordering
van den geestelijken
arbeid onder de
militairen.

Dr W. A. VAN ES rapporteert (Bijlage XLVIII) hierover namens Commissie V en stelt voor namens de meerderheid der Commissie:

1. de handelingen der Deputaten goed te keuren, hun daarvoor dank te zeggen en hen te déchargeeren van het door hen gevoerde finantiëel beheer;

2. het eerste voorstel der Deputaten aan te nemen en dus aan eventueel te benoemen Deputaten opdracht te geven, de Kerken bij de Regeering te vertegenwoordigen voor de geestelijke verzorging van de Gereformeerde militairen, en tevens verder de vergoedingen van de Ministers van Oorlog en Marine aan de garnizoens-predikanten te ontvangen en uit te betalen;

en namens de minderheid der Commissie:

1. de handelingen der Deputaten goed te keuren, hun daarvoor dank te zeggen en hen te déchargeeren van het door hen gevoerde finantiëel beheer;

2. uit te spreken, dat de Synode het niet wenschelijk acht, dat de garnizoenskerken voor de verzorging van de geestelijke belangen onzer militairen bij de Overheid steun vragen of van haar vergoedingen aannemen, en dat zij derhalve ook niet kan medegaan met het voorstel van Deputaten onder 1, tweede gedeelte, aan eventueel te benoemen Deputaten opdracht te geven, „tevens verder de vergoedingen van de Ministers van Oorlog en Marine voor de garnizoenspredikanten te ontvangen en uit te betalen”;

3. aan de Deputaten, die de Synode zal benoemen, ook weder de vertegenwoordiging der Kerken bij de Hooge Overheid en de Legerautoriteiten op te dragen.

Bij stemming worden de voorstellen van de minderheid der Commissie aangenomen.

ARTIKEL 165.

Adres van gelukwensch aan Hare Majesteit de Koningin.

De Præses doet voorlezing van het *adres van gelukwensch* (Bijlage XLIX) dat Deputaten voor de Hooge Overheid namens onze Kerken aan Hare Majesteit onze Koningin bij Haar jubileum hebben doen toekomen.

Van dit stuk wordt door de Synode met hooge ingenomenheid kennis genomen.

ARTIKEL 166.

Afscheid Dr H. BEETS.

Dr Henry Beets spreekt als afgevaardigde van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Noord-Amerika een afscheidswoord tot de Synode en zegt onder meer hoe goed het hem was, weer, nu voor de derde maal, op de Synode onzer Kerken te hebben mogen zijn. Hij heeft heerlijke debatten gehoord, die hem de oogen hebben geopend voor onderscheiden zaken; hij op zijn beurt hoopt daarvoor in Amerika de oogen te openen. De Kerk schrijdt voort. Daarin ligt groote bemoediging. Ook uwe Kerken schrijden voort; dat bleek mij bij de behandeling van het Leerboek, het Kerklied; blij ben ik met het besluit door U genomen in zake de „Odd Fellows”. Dankbaar ben ik voor uw Rapport in zake echtscheiding en ook daarvoor dat gij in die zaak niet verder gingt dan gij zijt gegaan. De Heere heeft ook in U vervuld de belofte dat Hij genade en eere zal geven. Twee Gereformeerden, de Burgemeester en de Hoofdcommissaris van Politie van Amsterdam, zag ik voor hare Majesteit heen rijden bij haar intocht in de hoofdstad. Een der onzen hoorde ik in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. In mijne gedachten ging ik terug naar de eerste Synode der Christelijke Afgescheidene Gereformeerde Kerk vergaderd in '36 in de Bloemgrachtkerk. Op de Synode te Zwolle zag ik Ridders onder de leden der Synode, thans tel ik onder hen Officiëren. In Amerika is een geweldige anti-Gereformeerde strooming. Hier zie ik dat niet elke vijf-en-zeventig jaar een nieuwe Afscheiding noodig is. Ik was er ook getuige van welk een vlucht het betoon van Christelijke Barmhartigheid bij U heeft genomen. Ik bezocht onderscheidene Uwer Inrichtingen ook van onderwijs. Meende ik dat wij U vooruit waren in kerkbouw — thans heb ik gezien, dat ik mij hierin heb vergist. Dr H. BEETS bond ons op het hart toch met alle krachten te arbeiden in het werk der Evangelisatie. Och, ware hij niet naar Amerika vertrokken, misschien tastte ook hij nog in de duisternis om, want in Nederland had hem voormaals niemand van den Christus gesproken. Hij bidt ons toe, dat vrede en aangename rust in ons midden wone. Christus zal eenmaal heerschen van zee tot zee. Met deze woorden en de verwachting uit te spreken dat hij wellicht niet weer op eenige Synode onzer Kerken zoude komen, eindigde de Zendingdirector zijn

aangrijpend en bezielend woord, dat beantwoord werd door den Præses, die hem verzekerde dat er blijdschap bij ons was toen wij vernamen dat Dr HENRY BEETS weer als afgevaardigde in ons midden zoude zijn. Ook hierin kan vooruitgang worden geconstateerd, dat wij thans werden gediend, naar het besluit van Leeuwarden, met de adviezen der buitenlandsche afgevaardigden. Uw woord van bemoediging, aldus de Præses, doet ons goed; wij zien onder den druk van zwaren arbeid misschien wat sterk het donker; gij hebt ons oog gericht op 't licht. Wij hopen U nog eens weer in ons midden te zien. Doch hoe dat zij, God geve, dat wij in woord en daad kerkelijk vereenigd mogen blijven.

ARTIKEL 167.

Ds H. MEULINK rapporteert namens Commissie III in zake Zendings-rapport Hoofd 20, 1 en stelt voor:

Arbeid van
de Deputaten voor
de Zending.

1° alle handelingen van de Deputaten, voor zoover zij nog niet door de Synode behandeld zijn, goed te keuren;

2° haar warmen dank aan de *Deputaten voor de Zending* voor hun veel omvattenden arbeid te betuigen;

3° de genoemde Deputaten te déchargeeren.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 168.

Dezelfde rapporteert namens Commissie III in zake Zendingsrapport Hoofd 20, 19 en stelt voor:

Loopende zaken
der Zending.

1° voor het regelen van „*de loopende zaken*” der Zending, totdat de nieuw te benoemen Deputaten hebben vergaderd, aan te wijzen de Broeders: Ds J. D. VAN DER MUNNIK, Ds W. BREUKELAAR en Dr J. HANIA;

2° voor het afdoen van noodzakelijke dingen, die *nu* niet kunnen worden behandeld en waarover toch vóór de e.k. Synode moet worden beslist, te benoemen de Deputaten, onder voorwaarde dat deze zaken:

a. betrekking hebben op de Zending onder Heidenen en Mohammedanen;

b. niet behooren te worden afgedaan door eenige zendende Kerk;

c. nader worden goedgekeurd door de volgende Synode.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 169.

Prof. Dr S. GREYDANUS rapporteert (Bijlage L) namens Commissie V in zake I c 9: *protest van den Kerkeraad te Rottevalle tegen een besluit van de Particuliere Synode van Friesland (zuidel. gedeelte)* en stelt voor:

Protest van den
Kerkeraad van
Rottevalle.

- a. eene Commissie van drie leden te benoemen;
 - b. aan deze Commissie dit protestschrijven van den Kerkeraad van Rottevalle, en een schrijven van den Raad van de Gereformeerde Kerk van Drachtster-Compagnie, in handen te geven;
 - c. en aan haar op te dragen:
 - 1e een onderzoek ter plaatse in te stellen;
 - 2e te trachten de kwestie, hierbij in geschil, n.l. het kerken enz. van het gezin van Br M. KOOISTRA, tot eene goede en de betrokken partijen bevredigende oplossing te brengen;
 - 3e van haar arbeid aan de volgende Generale Synode rapport uit te brengen;
 - d. van dit besluit kennis te geven aan de Kerkeraden van Rottevalle en van Drachtster-Compagnie, aan Br M. KOOISTRA, en aan de Particuliere Synode van Friesland (zuidel. gedeelte).
- Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 170.

Deputaten voor het
verband.

Dr J. C. DE MOOR leest het Rapport (Bijlage LI) der Deputaten voor de *oefening van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Theologische faculteit der Vrije Universiteit*.

Dr W. A. VAN ES rapporteert hierover namens Commissie V en stelt voor:

1. de handelingen der Deputaten goed te keuren, hun daarvoor dank te zeggen en hen te déchargeeren van hun finantiëel beheer;
2. hartelijk in te stemmen met de woorden van weemoedige gedachtenis, in het Rapport gewijd aan den ontslapen voorzitter van hun college, Ds P. J. W. KLAARHAMER, den overleden oud-Hoogleeraar Dr A. KUYPER, en den overleden Hoogleeraar Dr H. BAVINCK;
3. in overeenstemming met het voorstel der Deputaten voor de volgende drie jaren weder een crediet toe te staan, doch dan, met het oog op het gestadig stijgend bedrag van de kosten der Generale Synodes en de ook in ons kerkelijke leven gevoelde behoefte aan bezuiniging, weer terug te keeren tot het bedrag van vóór de Synode van Leeuwarden, n.l. f 600.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 171.

Protest van
Br G. J. PAUPTIT.

Prof. Dr S. GREYDANUS rapporteert (Bijlage LII) namens Commissie V over *I c 11* (vgl. art. 119) en stelt voor te overwegen en te besluiten: de Generale Synode,

gelezen hebbende een aan haar gericht schrijven van Br G. J. PAUPTIT te Scheveningen, met daarbij behoorende drukwerkjes en schrifturen; overwegende, dat Br PAUPTIT niet bewezen heeft, dat de door hem betwiste uitdrukkingen in onze Nederlandsche Geloofsbelijdenis en in

den Heidelbergſchen Catechiſmus en in het Formulier om den H. Doop te bedienen aan de kinderen niet conform de Heilige Schrift zijn, en dat Br PAUPTIT daarentegen leeringen voorſtaat en openlijk verbreidt, die onſchriftuurlijk moeten heeten;

en overwegende, dat inzonderheid de drie punten ten aanzien waarvan de afwijkende gevoelens van Br PAUPTIT den Kerkeraad van Scheveningen Br PAUPTIT van het Avondmaal hebben doen afhouden, n.l. het herſtel der ceremoniën, den zieleſlaap en den kinderdoop, van groot gewicht zijn, en nauw de leer der zaligheid betreffen;

alsook overwegende, dat in deze zaak met groote wijsheid en lankmoedigheid dient onderwezen en gehandeld te worden, ook bij eventueelen voortgang op den weg der tuchtoefening;

besluit:

a. deze „gravamina” ongegrond en in ſtrijd met de Heilige Schrift te verklaren;

b. de handeling van den Kerkeraad van Scheveningen in zake de afhouding van Br G. J. PAUPTIT van het Heilig Avondmaal, en de beſluiten van de Classis 's Gravenhage en van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte) te dezer zake, goed te keuren;

c. copie van dit Rapport aan Br G. J. PAUPTIT te doen toekomen;

d. aan de Classis 's Gravenhage het verzoek te richten, om Br G. J. PAUPTIT de gelegenheid te geven, het bij haar ingediende en door haar aangenomen Rapport betreffende deze „gravamina”, te lezen;

e. copie van dit gansche beſluit te zenden aan Br G. J. PAUPTIT, aan den Kerkeraad van Scheveningen, aan de Classis 's Gravenhage, en aan de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte).

Aldus wordt beſloten.

ARTIKEL 172.

De Synode gaat in Comité.

ARTIKEL 173.

Ouderling L. LINDEBOOM rapporteert namens Commissie V in zake *I c 6: protest van Br L. J. van Malssen te Culemborg* en stelt voor:

een tweetal Deputaten aan te wijzen, die in bijzijn van den Consulent de zaak nader onder de oogen zullen hebben te zien, de hun noodig voorkomende beſprekingen zullen hebben te houden en te trachten een bevredigende oplossing te vinden;

en hiervan kennis te geven aan Br L. J. VAN MALSSSEN, den Kerkeraad van Culemborg, en de Particuliere Synode van Gelderland;

deze Deputaten uit te noodigen, op de volgende Synode hiervan rapport uit te brengen.

Aldus wordt beſloten.

Protest van
Br L. J. VAN MALSSSEN.

ARTIKEL 174.

Verzoek
Ds J. L. SCHOUTEN
ten behoeve van
Wed. Ds E. TH. PL. v. A.

Ds A. SCHWEITZER rapporteert namens Commissie I in zake *H 6*: *verzoek van Ds J. L. Schouten ten behoeve van de weduwe van Ds E. Th. Pl. v. A.* en stelt voor:

de Generale Synode, kennis genomen hebbende van het verzoek van Ds J. L. SCHOUTEN te Amsterdam ten behoeve van de Wed. Ds E. TH. PL. v. A.,

overwegende dat wat de Generale Synode van Rotterdam er toe heeft bewogen de regeling van de finantiële positie van Ds E. TH. PL. v. A. toe te vertrouwen aan de Deputaten voor de Generale Kas ad Art. XI K.O. thans eveneens geldt ten opzichte van de Wed. Ds E. TH. PL. v. A., besluit:

op te dragen aan de Deputaten ad Art. XI K.O. ten behoeve van de Wed. Ds E. TH. PL. v. A. de hulp in te roepen van de Particuliere Synodes, Classes en Kerken die hulp hebben verleend voor de verzorging van Ds E. TH. PL. v. A., om langs dezen weg steun voor haar te ontvangen tot een maximum bedrag door Deputaten vast te stellen, en aan Ds J. L. SCHOUTEN te Amsterdam van dit besluit kennis te geven. Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 175.

Mr Dr J. DONNER
adviseerend lid.

De Præses verwelkomt Mr Dr J. DONNER, die op verzoek van Curatoren der Theologische School als adviseerend lid de zitting bijwoont en instemming betuigt met de Belijdenis.

ARTIKEL 176.

Wijzigingen in de
pensioenregeling
der Hoogleraren.

Dr W. A. VAN ES rapporteert namens Commissie V in zake *F 1*: de in het *Rapport van de Curatoren der Theologische School* voorgestelde wijzigingen van de pensioenregeling der Hoogleraren.

Aangenomen wordt het volgende voorstel: de Generale Synode noodigt de Curatoren en Hoogleraren uit, eerst te trachten tot overeenstemming te komen over deze regeling.

Mocht die onverhoopt niet gevonden worden, dan zal de Generale Synode over drie jaar in deze zaak uitspraak hebben te doen.

ARTIKEL 177.

Protest van
Br J. J. C. v. D. GRAAFF.

Prof. Dr F. W. GROSHEIDE rapporteert namens Commissie V in zake *I c 7*: *protest van Br J. J. C. van der Graaff te Arnemuiden* en stelt voor:

1. aan Br J. J. C. VAN DER GRAAFF te berichten, dat zijn bezwaarschrift niet ontvankelijk moet worden geacht, omdat hij op verschillende dingen zinspeelt, waarvan hij verzuimd heeft een nadere toelichting te geven;

2. van dit besluit kennis te geven aan de Particuliere Synode van Zeeland, de Classis Middelburg en den Kerkeraad van Arnemuiden;

3. te voldoen aan het verzoek van Br J. J. C. VAN DER GRAAFF om de door hem overgelegde stukken hem terug te zenden.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 178.

Ds R. J. VAN DER VEEN rapporteert namens Commissie V in zake *I c 10: protest van Br J. de Lange te Leiderdorp* tegen besluiten van de Classis Gouda en de Generale Synode van Rotterdam 1917 en verzoek daarover gehoord te worden, en stelt voor:

Protest van
Br J. DE LANGE
te Leiderdorp.

het verzoek van Br J. DE LANGE niet in te willigen en hem daarvan kennis te geven.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 179.

Ouderling S. SMILDE rapporteert namens Commissie V in zake *I c 18: protest van Br A. de Kock te Herwijnen* tegen het besluit der Generale Synode van 1920, art. 69 en stelt voor:

Protest van
Br A. DE KOCK
te Herwijnen.

a. het besluit van Leeuwarden ongewijzigd te handhaven;

b. hiervan mededeeling te doen aan den Kerkeraad van Herwijnen en aan Br A. DE KOCK.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 180.

De Præses sluit de zitting.

Zitting van Vrijdag 14 September 1923.

ARTIKEL 181.

De Præses opent de zitting en houdt appel-nominaal, waarbij blijkt dat de Professoren Dr H. BOUWMAN en Dr J. RIDDERBOS zijn vertrokken.

Opening.

ARTIKEL 182.

De Acta der vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

Acta.

ARTIKEL 183.

Ds A. SCHWEITZER doet voorlezing (Bijlage LIII) van het *Rapport Art. XIII K.O. G 23*, waarna Ds H. MEIJERING namens Commissie I rapporteert (Bijlage LIV) over dit Rapport en stelt voor dat de Synode besluite:

Rapport Deputaten
Art. XIII K. O.

1e de handelingen der Deputaten voor de Generale Kas tot steun voor de verzorging der Emeriti-Predikanten, Predikants-Weduwen en -Weezen goed te keuren en hun, met name den Penningmeester, Ds A. SCHWEITZER, dank te zeggen voor den arbeid door hen verricht;

2e het Rapport der Deputaten met den staat van ontvangst en uitgaaf in de Acta op te nemen;

3e met dankbaarheid te constateeren, dat algemeen door de Kerken groote bereidwilligheid en offervaardigheid is betoond tot verhooging van de pensioenen der Emeriti-Predikanten, Weduwen en Weezen, overeenkomstig de daartoe strekkende besluiten der Generale Synode van Leeuwarden;

4e aan Br G. J. BRUGSMA van Leeuwarden in 't bijzonder dank te betuigen voor den arbeid, door hem gedurende zoo vele jaren als Deputaat voor deze Kas verricht, en aan zijn, met het oog op zijn ouderdom en lichaamszwakte, gemotiveerd verzoek om niet voor eene herbenoeming in aanmerking te komen, te voldoen;

5e opnieuw Deputaten voor deze zaak te benoemen, nadat eene beslissing zal genomen zijn over het desbetreffend voorstel, voorkomende onder ten 5e aan het slot van het „Rapport in zake Art. XIII K.O.”, blz. 89 van het Rapportenboek.

Aldus wordt besloten.

De Præses brengt Ds A. SCHWEITZER den dank voor den veel omvattenden arbeid door hem zoovele jaren in dezen verricht.

ARTIKEL 184.

Nadere verklaring
van een uitdrukking
in art. 161, Acta '20.

Verder rapporteert (Bijlage LV) Ds H. MEIJERING in zake G 24: *eene nadere verklaring van het besluit der Synode van Leeuwarden, Acta '20, art. 161* en stelt voor dat de Synode uitspreke:

a. dat de woorden „met handhaving van de verplichtingen, blijkens Acta der Generale Synode 1892, tegenover de Kerk van Kootwijk en haar Dienaar Ds J. H. HOUTZAGERS aangegaan” in het besluit der Synode van Leeuwarden in zake de pensioneerij van Ds J. H. HOUTZAGERS Em. Predikant van Kootwijk (vgl. art. 161 der Acta) slechts bedoelen, dat aan de vroeger verkregen rechten van Ds J. H. HOUTZAGERS, wat zijne pensioneerij betreft, niet mag worden te kort gedaan;

b. dat de slotclausule van bedoeld besluit „voortaan langs den gewonen weg van Art. XIII K.O. geschieden zal” te verstaan is in dien zin, dat de voor de Kerk van Kootwijk noodige hulp in dezen zal verleend worden door de Classis en, zoo noodig, door de Particuliere Synode.

en hiervan kennis te geven aan de Particuliere Synode van Gelderland en de Deputaten der Generale Kas ad Art. XIII K.O.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 185.

Dezelfde rapporteert (Bijlage LVI) namens Commissie I in zake G 25, rakende *de pensioneerij van Dienaren des Woords in Indië* en stelt voor dat de Synode besluite:

Pensioneerij van
Dienaren des Woords
in Indië.

op de door de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. ged.) gestelde vragen in zake de berekening van het pensioen van Dienaren des Woords die in Indië gediend hebben, thans niet in te gaan, maar deze te stellen in handen van de Deputaten die aangewezen zijn, om de volgende Generale Synode te adviseeren over de verplichtingen, voortvloeiende uit Art. XI en Art. XIII K.O. voor de Indische Kerken.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 186.

Ds D. P. KOOPMANS rapporteert (Bijlage LVII) namens Commissie I in zake G 2—22: *voorstellen rakende Art. XIII K.O.* en stelt voor dat de Synode besluite:

Voorstellen Art. XIII
K. O.

1° dank te betuigen aan de Deputaten: Prof. Dr H. H. KUYPER, Dr J. HANIA en Ds H. MEIJERING voor hun Rapport in zake Art. XIII K.O.;

2° uit te spreken, dat zij de te Utrecht 1905 aanbevolen regeling in zake Art. XIII K.O., wat betreft het onder I gestipuleerde onveranderd wil laten, behoudens deze wijziging dat voor het onder *b* genoemde gelezen worde:

„het in de vorige bepaling bedoelde pensioen wordt zooveel mogelijk geëvenredigd aan het laatst genoten traktement, den leeftijd en den diensttijd, waarbij ook de vroegere dienst in andere Kerken meetelt. Bij de berekening van dit traktement wordt het vaste geldelijk bedrag, ingeval de predikant bovendien nog het genot had van pastorie of huishuur, met 20 % vermeerderd, alsmede bij vrijdom van belasting, met de som die deze belasting in het afgelopen kalenderjaar bedroeg. Het pensioen wordt *ten volle* uitgekeerd bij emeriteering op zeventigjarigen leeftijd of na een diensttijd van veertig jaren; alsook wanneer na korteren diensttijd de oorzaak van het emeritaat gelegen is in voortdurende ziekte of zwakheid, waardoor de emeritus-verklaarde ook ongeschikt is om andere werkzaamheden voor zijn levensonderhoud te verrichten en dan gesteld op niet minder dan f 1600 per jaar. Met dien verstande dat het in Kerken waar het traktement (berekend als boven) nog zelfs daar beneden is, gesteld wordt op het bedrag van dit traktement, en in Kerken die een traktement (berekend als boven) van f 2700 en meer konden geven, gesteld wordt op niet minder dan drie vijfden van het bedrag van dat traktement. Heeft de emeriteering plaats op jongeren leeftijd en na korteren diensttijd wegens onbekwaamheid tot uitoefening van den Dienst zonder dat daardoor de emeritus-verklaarde ongeschikt is om andere werkzaamheden voor zijn levensonderhoud te verrichten, zoo

wordt het bedrag van het pensioen met inachtneming van de omstandigheden waarin de betrokken Dienaar en zijn gezin verkeeren en van het aantal zijner dienstjaren door den Kerkeraad met advies der Classis vastgesteld, doch aanvankelijk op niet minder dan f 1200 bepaald. Met dien verstande, dat telkens om de drie jaren opnieuw te beoordeelen zal zijn of hierin wijziging dient te worden gebracht,"

en voor dat gedeelte van I c dat begint met de woorden „en voorts met dien verstande" gelezen worde:

„en voorts met dien verstande, dat bij korteren dienstdtijd dan veertig jaren van den overleden echtgenoot, het bedrag van het pensioen met inachtneming van de omstandigheden waarin de betrokken weduwe verkeert en het aantal dienstjaren dat door haar overleden echtgenoot vervuld werd, door den Kerkeraad met advies der Classis wordt vastgesteld doch aanvankelijk op niet minder dan f 1000 bepaald, en telkens om de drie jaren opnieuw te beoordeelen zal zijn of hierin wijziging dient te worden gebracht";

3° te besluiten in de regeling van Utrecht na het gestipuleerde sub *d*, deze nieuwe alinea in te voegen:

„voorts besluit de Generale Synode dat wanneer de Kerken onder elkander finantieele verplichtingen willen aangaan ten einde zich te verzekeren voor de eventueel door haar volgens Art. XIII K.O. verschuldigde pensioenen, hierbij de volgende regelen in acht behooren genomen te worden:

a. dat het vrijwillig karakter van een dergelijke contractueele verbintenis duidelijk uitkome en geen Kerken ook door zijdelingschen dwang genoodzaakt worden tot deze verbintenis toe te treden;

b. dat het besef van de verantwoordelijkheid der betrokken Kerken voor de uitkeering van de pensioenen aan hare emeriti-predikanten of weduwen levendig blijve; waarvoor *noodzakelijk* is dat deze uitkeering geschiedt door den betrokken Kerkeraad en niet door een algemeenen Quaestor;

c. dat het recht der samenwerkende Kerken op eventuele uitkeering nauwkeurig omschreven zij;

d. dat de bepaling van den grondslag voor de berekening van de door de Kerken te storten bijdragen overgelaten worde aan ieder ressort eener Particuliere Synode;

e. dat elke Kerk volkomen vrij blijft in de bepaling van het pensioen dat zij eventueel wenscht uit te keeren boven het in de regeling van Utrecht 1905 en volgende Synodes bepaalde bedrag;

f. dat zooveel mogelijk voorkomen worde dat de kleinere en zwakkere Kerken te zwaar belast worden;

g. dat er geen algemeene fondsen of kapitalen worden gevormd, maar de totaalsom der door de Kerken te storten jaarlijksche bijdragen evenredig zij aan hetgeen er jaarlijks voor de uitkeering aan de hierop aanspraak hebbende Kerken noodig is;

4° te bepalen dat zoolang niet alle Kerken, Classes of Particuliere Synodes zijn overgegaan tot het aangaan van finantieele verplichtingen onder elkaar, ook de regeling van het hulpbetoon in de Utrechtsche regeling onder II „met betrekking tot de Classes” van kracht blijft en de aanhef hiervan aldus luide:

„De Generale Synode besluit, voor zooverre de Kerken zulk eene „onderlinge verzekering” niet hebben gesloten en bij de uitvoering van Art. XIII K.O. hulpbetoon voor zulk een Kerk noodig mocht zijn, aan de Classes aan te bevelen:

a. „toezicht te houden enz.”;

5° te besluiten dat IV: „Met betrekking tot de Generale Synode” aldus aanvange:

„De Generale Synode besluit, het hulpbetoon, dat bij de uitvoering van Art. XIII K.O. vanwege de gezamenlijke Kerken noodig mocht zijn, aldus te regelen, dat zij uit het ressort van elke Particuliere Synode een Deputaat benoemt (met bepaling enz.)”;

6° te verklaren dat voor de tegenwoordige gevallen de bepalingen omtrent het pensioen zullen blijven gelden, zooals die op vorige Synodes vastgesteld zijn.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 187.

Verder rapporteert (Bijlage LVIII) Ds D. P. KOOPMANS namens dezelfde Commissie nog in een afzonderlijk Rapport in zake *G 3b 5b* 12 en 13 en 20c en stelt voor:

Oudere predikanten
enz.

a. te onderzoeken of het ook mogelijk is dat er een weg gevonden wordt dat oudere Dienaren des Woords zonder verlaging van hun pensioengrondslag kunnen beroepen worden naar kleinere gemeenten;

b. na te gaan of het noodzakelijk is, dat door de Generale Synode uitgesproken wordt, dat ook een Kerkeraad met den predikant kan overleggen bij 40-jarigen diensttijd of 70-jarigen leeftijd, dat deze gemeriteerd wordt;

c. aandacht te schenken aan de zaak der volle weezen;

d. over deze zaken de volgende Generale Synode te rapporteeren en zoo noodig van voorstellen te dienen;

2° aan de Scribæ van deze Synode op te dragen de geheele regeling voor Art. XIII K.O. op te nemen in de Acta dezer Synode (zie Bijlage B).

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 188.

Op verzoek van Prof. Dr H. H. KUYPER wordt de volgende verklaring opgenomen, in verband met het besluit door de Synode genomen volgens art. 143.

Verklaring van
Prof Dr H. H. KUYPER
in verband met het
besluit genomen
volgens Art. 143.

Ondergeteekende, die verhinderd was deel te nemen aan de beraadslagingen en het besluit der Synode in zake punt *I b* 12 van het Agendum, achteraf kennis genomen hebbende van het besluit der Synode, dat de Kerk van Meppel op gemeenteleden bij volharding in hun kwaad (waarmede bedoeld werd het lidmaatschap der O. F.) de kerkelijke censuur heeft toe te passen,

daarbij in aanmerking nemende het voorstel der Commissie om tot censuur niet over te gaan, tenzij de Kerkeraad de bewijzen had verkregen, dat het lidmaatschap dezer vereeniging voor zulke personen in zich sluit het voeren van onchristelijke leer of leven; waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat de Generale Synode het lidmaatschap dezer vereeniging op zich zelf, wanneer men daarin volhardde, censurabel had verklaard, ook al zou het bewijs nog niet geleverd zijn, dat dit bij deze personen tot een onchristelijke leer of leven voerde,

ziet zich tot zijn leedwezen genoodzaakt tegen dit besluit der Synode protest aan te teekenen op de volgende gronden:

1e omdat de Generale Synode daarmede de facto heeft uitgesproken, dat een heele groep van personen (d. w. z. allen die lid zijn of in de toekomst lid zullen worden dezer vereeniging) censurabel zijn, wat in strijd is met een der beginselen van ons tuchtrecht, dat elk geval afzonderlijk behandeld en beoordeeld moet worden;

2e dat daarmede wordt afgeweken van hetgeen dusverre en terecht door onze kerkelijke vergaderingen als regel werd aangenomen, dat het feit alleen, dat iemand lid is van een vereeniging, zelfs al werd de strekking dezer vereeniging afgekeurd, zooals bijv. den Bond van Christen-Socialisten, hem nog niet censurabel maakte, aangezien men dat alleen wordt door het overtreden van een gebod Gods;

3e dat het lidmaatschap van eene vereeniging alleen dan censurabel kan maken, wanneer vaststaat, dat het lidmaatschap hem dwingt of verplicht tot daden, die tegen Gods gebod ingaan of tot het instemmen met en propageeren van beginselen, die in strijd zijn met Gods Woord;

4e dat, hoewel uit hetgeen in het Rapport der Commissie gezegd is, genoegzaam blijkt, dat in de vereeniging der O. F. bedenkelijke elementen schuilen, waarom de Kerkeraden terecht worden opgewekt hun leden voor deze vereeniging te waarschuwen, echter niet het afdoende bewijs is geleverd, dat ieder die lid werd dezer vereeniging daardoor gedwongen zou worden een onchristelijk leven of leer te voeren, wat *alleen* naar onzen Catechismus Zondag XXXI recht geeft iemand buiten het Koninkrijk der hemelen te sluiten.

Ondergeteekende verzoekt dit protest in de Acta der Synode op te nemen.

Dr H. H. KUYPER.

Prof. L. LINDEBOOM protesteert er tegen dat bovenvermeld bezwaar wordt opgenomen terwijl in de Acta de gronden niet worden genoemd waarop het besluit, in artikel 143 vermeld, is genomen.

ARTIKEL 189.

Het volgende voorstel wordt ingediend:

de Synode besluit, met het oog op de gebleken behoefte, de Kerken van advies te dienen bij de verzorging van hare *archieven* (zoowel van de plaatselijke Kerken, als van Classes en Particuliere Synodes) en daartoe een Dienaar des Woords uit te noodigen zich op de hoogte te stellen van den toestand der kerkelijke archieven en als deskundige den Kerken bij het verzamelen en bewaren der archiefstukken advies te geven, en van zijn bevinden mededeeling te doen aan de volgende Synode;

Voorstel
met betrekking tot
de kerkelijke
archieven
en de statistiek.

tevens dezen Dienaar des Woords op te dragen het onderwerp in studie te nemen, op welke wijze het best een *statistiek* van onze Kerken te vormen en bij te houden is,

aan de Kerk, die deze Dienaar des Woords dient, te verzoeken hem tot de volgende Synode drie maanden van het jaar voor dezen arbeid af te staan en haar jaarlijks uit te keeren een bedrag dat gelijk staat met drie maanden traktement van den predikant.

(w. g.) T. HOEKSTRA.
H. H. KUYPER.
K. DIJK.

G. KEIZER.
A. J. L. VAN BEECK CALKOEN.

De Synode besluit, na eenige bespreking, dit voorstel, als niet voldoende voorbereid, thans niet in behandeling te nemen.

ARTIKEL 190.

Ds T. J. HAGEN rapporteert namens Commissie V in zake *I c 5*: een protest van Br P. van de Gevel te Haarlem en stelt voor:

Protest van
Br P. VAN DE GEVEL.

1. het bezwaarschrift van Br P. VAN DE GEVEL te Haarlem tegen zijn afhouding van het Heilig Avondmaal en tegen de besluiten van de Classis Haarlem en van de Particuliere Synode van Noord-Holland ongegrond te verklaren;

2. Br VAN DE GEVEL voor de weerlegging van zijn dwalingen te verwijzen naar het Rapport van Prof. Dr S. GREYDANUS in zake het bezwaarschrift Br G. J. PAUPTIT (vgl. aft. 171);

3. hem ernstig te vermanen om zijn dwalingen niet verder te propageeren en zich onder het onderwijs van de ambtsdragers te stellen, opdat de Kerkeraad de censuur zou kunnen opheffen; en

4. hiervan mededeeling te doen aan Br P. VAN DE GEVEL, den Kerkeraad en de Classis van Haarlem en de Particuliere Synode van Noord-Holland.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 191.

Uitschrijven van een
Biddag.

Ds T. J. HAGEN doet voorlezing (Bijlage LIX) van het Rapport der Classis 's Gravenhage in zake *het uitschrijven van een biddag*, waarna Ds H. DE BRUYN rapporteert namens Commissie V over genoemd Rapport en voorstelt:

1. de handelingen der Classis 's Gravenhage goed te keuren;
 2. vooralsnog geen bizonderen biddag voor den nood der tijden uit te schrijven, wijl zij vertrouwt:
 - a. dat deze zaak elken rustdag in de gebeden wordt gedacht;
 - b. dat op den bid- en dankdag bij gelegenheid van het regeeringsjubileum van Hare Majesteit de Koningin ook hieraan bizondere aandacht is gewijd;
 - c. dat op den komenden dankdag voor het gewas dit eveneens zal geschieden;
 3. de Classis 's Gravenhage opnieuw aan te wijzen tot het uitschrijven van een bid- of dankdag.
- Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 192.

Grenswijziging
tusschen Roden en
Hoogkerk;
en tusschen Winsum
en Wommels.

Ouderling H. SCHEFFER rapporteert namens Commissie V in zake *N 7 en 8: verzoekschriften omtrent grenswijziging* en stelt voor: de grenswijziging tusschen de Kerk van Roden en die van Hoogkerk goed te keuren; en die tusschen de Kerk van Winsum (Friesland) en die van Wommels eveneens goed te keuren, indien althans de Particuliere Synode van Friesland (zuidel. gedeelte) daartegen geen bezwaar maakt.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 193.

Herziening der
provinciale
percentage-cijfers.

Ds A. M. DONNER rapporteert (Bijlage LX) namens Commissie V in zake *N 9: herziening der provinciale percentage-cijfers* en stelt voor: het voorstel van de Particuliere Synode van Drenthe ter zijde te leggen, en hiervan aan deze Particuliere Synode bericht te doen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 194.

Een getuigenis te
doen uitgaan
tegen den anti-
christelijken geest.

Prof. Dr T. HOEKSTA rapporteert (Bijlage LXI) namens Commissie I in zake *N 12, 13 en 14: om een getuigenis te laten uitgaan van wege deze Synode tegen den anti-christelijken geest, die zich meer en meer in de wereld openbaart*, en stelt voor:

de Generale Synode van Utrecht, kennis genomen hebbende van de voorstellen der Classis Enkhuizen en Harderwijk en van de Particuliere

Synode van Noord-Brabant en Limburg om met het oog op den nood der volkeren een getuigenis te doen uitgaan;

overwegende dat de Synodes van Rotterdam en van Leeuwarden reeds tot het doen uitgaan van een getuigenis in dezen geest besloten;

besluit aan dit verzoek niet te voldoen en hiervan kennis te geven aan de Classes Enkhuizen en Harderwijk en aan de Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 195.

Ds H. DE BRUYN rapporteert namens Commissie V in zake N 16: *verzoek om een jaarlijksche collecte voor „de Glindhorst”* en stelt voor:

„De Glindhorst”.

de Generale Synode, de wenschelijkheid uitsprekende dat „De Glindhorst” zooveel mogelijk door de Kerken finantiëel gesteund wordt;

van oordeel, dat het echter niet op haar weg ligt eene jaarlijksche collecte voor deze stichting aan de Kerkeraden aan te bevelen;

besluit het verzoek van het Comité der Centrale Diaconale Conferentie voor kennisgeving aan te nemen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 196.

Ds A. M. DONNER rapporteert (Bijlage LXII en LXIII) namens Commissie V in zake L 17: *Rapport van de Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid* en stelt voor:

Rapport Deputaten
Hooge Overheid.

a. Deputaten met dank voor hun arbeid te déchargeeren;

b. opnieuw voor de correspondentie met de Hooge Overheid drie Deputaten te benoemen; en

c. het Rapport van Deputaten voornoemd met dit Rapport op te nemen in de Acta.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 197.

Dr W. A. VAN Es rapporteert (Bijlage LXIV) namens Commissie V in zake L 13—27: *wenschen waarmede de Synode zoude moeten gaan tot de Hooge Overheid enz.* en stelt voor:

Verzoeken om zich
te wenden tot de
Hooge Overheid.

de Synode

1. spreke uit:

a. dat zij met hartelijke belangstelling gadeslaat alles, wat gedaan wordt tot bevordering van de openbare zedelijkheid en godsvrucht, en van harte bereid is, voorzoover dit in haar vermogen ligt, daaraan steun te bieden;

b. dat zij echter vooralsnog onder de gegeven omstandigheden geen aanleiding vindt om te voldoen aan het verzoek van de Particuliere Synodes van Gelderland en van Noord-Brabant en Limburg om zich te wenden tot de Hooge Overheid in zake de *Zondagswet*, en van den Kerkeraad van Amsterdam in zake de strafbaarstelling van *publieke godslastering*;

c. dat het verzoek van de Classis Harderwijk en van de Particuliere Synode van Zutphen met betrekking tot de *grondwetsherziening* als door de omstandigheden zelf vervallen moet worden beschouwd, en zij daarom de kennisgeving van de Particuliere Synode van Arnhem ook voor kennisgeving aanneemt;

d. dat zij op het voorstel van den Kerkeraad van Harmelen en het verzoek van Br L. BERKEPEIS te Zuidlaren in zake den *zomertijd*, als rakende iets, dat niet op haar weg ligt, niet kan ingaan; en

2. besluite zich wel te wenden tot de Hooge Overheid met het verzoek:

a. zulke maatregelen te willen nemen, als noodig zijn om te voorkomen, dat langer *echtscheiding* wordt uitgesproken op grond van overspel, zonder dat het feit van overspel ook in werkelijkheid bewezen is;

b. een bevredigende, algemeene regeling te treffen tot verlof van ambtelijk bezoek van wege de Kerken, aan haar leden, in *gevangnissen* of *rijkswerkinrichtingen*;

c. haar invloed aan te wenden, dat aan onze Gereformeerde en Javaansche Christelijke Kerken in Indië niet langer de *rechtspersoonlijkheid* onthouden worde;

en daartoe de te benoemen Deputaten tot de correspondentie met de Hooge Overheid opdracht te geven.

Conclusie 1 *b* wordt in tweeën gesplitst en daarna wordt het voorstel aangenomen dat de Synode over deze conclusie in haar beide deelen thans beslissing neme.

De adviezen 2 *a* en 2 *c* worden na ampele bespreking teruggenomen door de Commissie van advies.

Daarna worden de voorstellen aangenomen.

In zake 2 *b* wordt besloten de uitvoering aan het Moderamen op te dragen, dat bij den Minister van Justitie gehoor voor deze zaak zal hebben te verzoeken.

ARTIKEL 198.

Rapport Curatoren
der Theol. School.

Dr W. A. VAN ES rapporteert (Bijlage LXV) namens Commissie V in zake F 1: *Rapport van de Curatoren der Theologische School* en stelt voor:

1. het verslag onder dankbetuiging aan de Curatoren aan te nemen en voldoening uit te spreken over den bloeienden staat der School;
2. aan de wijzigingen in de regeling van het admmissie-, propædeutisch

en candidaatsexamen voor zoover noodig, de gevraagde goedkeuring te verlenen en in overeenstemming daarmede art. 16 van het Reglement der School te wijzigen in dier voege: het candidaatsexamen, dat in eenmaal wordt afgenomen, omvat alle vakken en vereischt de testimonia, die door de Curatoren, met advies der Hoogleraren, bepaald zijn.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 199.

Nadat Prof. Dr G. CH. AALDERS voorlezing heeft gedaan van het *Rapport van de gezamenlijke Hoogleraren der Theologische School en der Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit, F 3* (Bijlage LXVI) rapporteert Dr W. A. VAN ES namens Commissie V en stelt voor:

Rapport Hoogleraren
examen volgens
Art. 29.
Acta 1920.

1. de handelingen der Hoogleraren goed te keuren en hun daarvoor dank te zeggen;

2. ook ditmaal den gezamenlijken Hoogleraren der Theologische School en van de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit dezelfde opdracht te verlenen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 200.

Ds H. DE BRUYN rapporteert namens Commissie V in zake N 10: *missive van de Commissie voor drankbestrijding enz.* en stelt voor:

Drankbestrijding.

de Generale Synode, erkennende, dat het de roeping der Kerk is tegen alle zonden, dus ook tegen de drankzonde, krachtig den strijd aan te binden; van oordeel, dat het echter niet op haar weg ligt, om aan te geven op welke wijze dit kan geschieden;

besluit genoemde missive voor kennisgeving aan te nemen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 201.

De Synode gaat in Comité.

ARTIKEL 202.

Nadat het Comité is opgeheven doet de Synode op voordracht van het Moderamen de volgende *benoemingen*: 1)

Benoemingen.

Voor den uitbouw der Belijdenis: Ds C. B. BAVINCK, te Rotterdam; Dr K. DIJK, te 's Gravenhage; Ds K. FERNHOUT, te Amsterdam; Prof. Dr A. G. HONIG en Prof. Dr J. RIDDERBOS, te Kampen; Prof. Dr H. H. KUYPER, te Bloemendaal. Secundi Prof. Dr G. CH. AALDERS, te Hilversum; Prof. Dr H. BOUWMAN, te Kampen; Dr W. A. VAN ES, te Leeuwarden; Prof. Dr F. W. GROSHEIDE, te Amsterdam; Ds J. D. VAN DER MUNNIK, te 's Gravenhage; Ds J. VAN DER SLUIS, te Genderen.

¹⁾ De gespatieerde namen zijn van degenen, die met de samenroeping zijn belast.
Acta G. S.

Voor de regeling van de nadere samenleving van de Kerken in Bentheim met de Gereformeerde Kerken in Nederland: Prof. Dr H. BOUWMAN en Ds L. KUIPER, te Kampen; Prof. Dr H. H. KUYPER, te Bloemendaal.

Voor de overweging van het vrouwenkiesrecht enz.: Prof. Dr H. BOUWMAN, te Kampen; Ds T. FERWERDA, te Amsterdam; Prof. Dr H. H. KUYPER, te Bloemendaal; Ds C. LINDEBOOM, te Amsterdam; Ds M. MEYERING, te Delfzijl; Dr J. C. DE MOOR, te Utrecht.

Voor steun aan Hongaarsche studenten: C. VAN DEN BOS en Prof. Dr F. W. GROSHEIDE, te Amsterdam; Ds A. HOENEVELD, te Nijkerk; Prof. Dr A. G. HONIG, te Kampen; Ds H. A. MUNNIK, te Zwolle.

Voor het uitschrijven van een Bededag: de Classis 's Gravenhage.

Voor de geestelijke verzorging der Militairen: Ds J. GISPEN, te Groningen; B. GELEYNSE, te Breda; Ds T. J. HAGEN, te Delft; W. J. D. HAVELAAR te Ede; A. VAN HELDEN, te 's Gravenhage; Ds A. H. VAN MINNEN, te 's Gravenzande; Ds J. DE VRIES, te Tilburg.

Voor de correspondentie met de Hooge Overheid: Prof. Dr H. BOUWMAN, te Kampen; A. W. F. IDENBURG, te 's Gravenhage; Prof. Dr H. H. KUYPER, te Bloemendaal. Secundi: Ds A. DE GEUS, te De Lemmer; Ds B. VAN SCHELVEN, te Overveen; Mr H. VAN DER VEGTE, te Zwolle.

Voor de overweging van eene Diaconale steunregeling: Mr A. J. L. VAN BEECK CALKOEN, te 's Gravenhage; Prof. Dr F. W. GROSHEIDE, te Amsterdam; Ds J. P. KLAARHAMER, te Dokkum.

Voor het geschil te Rottevalle: Dr W. A. VAN ES, te Leeuwarden; Ds J. P. KLAARHAMER, te Dokkum; P. KOSTER, te Valthermond.

Voor idem te Culemborg: Ds C. W. J. VAN LUMMEL, te Zuidland; T. DE VRIES Dzn, te Kralingen.

Voor idem te Langeslag: Prof. Dr H. BOUWMAN, te Kampen; Dr J. THIJNS, te Meppel; F. KORTLANG, te Ermelo.

Naar art. 4 Zendingsorde: Prof. Dr A. G. HONIG, te Kampen; Prof. Dr C. VAN GELDEREN, te Amsterdam; Dr J. HANIA, te Geldermalsen; Prof. Dr H. H. KUYPER, te Bloemendaal; Prof. Dr T. HOEKSTRA, te Kampen; Prof. Dr G. H. J. W. J. GEESINK, te Watergraafsmeer; Prof. Dr H. BOUWMAN, te Kampen.

Voor de samenstelling van een nieuw leerboek voor de catechisaties: Prof. Dr T. HOEKSTRA, te Kampen; Ds J. H. LANDWEHR en H. J. VAN WIJLEN, te Rotterdam. Secundi: Prof. Dr F. W. GROSHEIDE, te Amsterdam; Ds A. DE GEUS, te De Lemmer; G. MEIMA, te Groningen.

Voor de verstrooide Gereformeerden in Noord-Frankrijk: de Kerk van Utrecht.

Voor de verstrooide Gereformeerden in Nederlandsch-Indië: H. BOS Kzn, te Rotterdam; H. COLIJN, te Leersum; Dr K. DIJK, te 's Gravenhage; K. FLOOR, te DOORN; P. L. DE GAAY FORTMAN, te Dordrecht; Dr W. G. HARRENSTEIN, te Amsterdam; A. W. F. IDENBURG, te 's Gravenhage; Ds C. LINDEBOOM, te Amsterdam; Dr J. C. DE MOOR, te Utrecht.

Voor het archief: de Kerk van Amsterdam.

Voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken: Prof. Dr G. CH. AALDERS, te Hilversum; Mr A. J. L. VAN BEECK CALKOEN, te 's Gravenhage; Prof. Dr S. GREYDANUS, te KAMPEN; Dr G. KEIZER, te Tiel; Prof. L. LINDEBOOM, te Kampen; Ds J. C. RULLMANN, te Utrecht; Ds B. VAN SCHELVEN, te Overveen.

Generale Deputaten voor de Zending: Ds H. SCHOLTEN, te Zuidhorn; Ds J. D. VAN DER MUNNIK, em.-pred. van Leeuwarden; Ds A. DE GEUS, te De Lemmer; Ds N. DUURSEMA, te Nieuw-Amsterdam; Ds C. W. E. PLOOS VAN AMSTEL, te Steenwijk; Dr J. HANIA, te Geldermalsen; Ds W. VERHOEF, te Zeist; Ds W. BREUKELAAR, te Zaandam; Ds A. H. VAN MINNEN, te 's Gravenzande; Ds D. POL, te Rijsoord; Ds F. STAAL, te Colijnsplaat; Ds L. G. GORIS, te Zevenbergen.

Voor de Zending onder de Joden: Ds H. C. VAN DEN BRINK, te Zandvoort; Ds J. DOUMA, te 's Gravenhage; Ds J. J. MIEDEMA, te Groningen; Ds J. P. TAZELAAR, te Weesp; Ds J. D. VAN DER VELDEN, te Kralingen. Secundi: Ds G. DOEKES, te Nieuwdorp; Ds C. LINDEBOOM, te Amsterdam; Ds W. VERHOEF, te Zeist.

Voor de oefening van het verband met de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit: Ds W. BREUKELAAR, te Zaandam; Ds K. FERNHOUT, te Amsterdam; Ds W. H. GISPEN, te Scheveningen; Ds J. H. LANDWEHR, te Rotterdam; Dr J. C. DE MOOR, te Utrecht; Ds J. D. VAN DER MUNNIK, te 's Gravenhage. Secundi: Dr J. HANIA, te Geldermalsen; Ds J. J. MIEDEMA, te Groningen; Dr K. DIJK, te 's Gravenhage.

Tot Roepende Kerk voor de volgende Synode: de Kerk van Assen.

Voor de Liturgie-vraagstukken enz.: Prof. Dr G. CH. AALDERS, te Hilversum; Prof. Dr H. BOUWMAN, te Kampen; Mr A. J. L. VAN BEECK CALKOEN en Dr K. DIJK, te 's Gravenhage; Ds T. FERWERDA, te Amsterdam; Ds A. DE GEUS, te De Lemmer; Prof. Dr V. HEPP, te Amsterdam; Prof. Dr T. HOEKSTRA, te Kampen; Ds J. G. Kunst, te Arnhem; Prof. Dr H. H. KUYPER, te Bloemendaal; Ds A. H. VAN MINNEN, te 's Gravenzande en Dr J. C. DE MOOR, te Utrecht.

Voor de Generale Kas voor de verzorging van Emeriti-Predikanten, Weduwen en Weezen: G. H. KUIK, te Wildervank; Ds F. WIERSMA, te Oosterbierum; Ds D. P. KOOPMANS, te Sneek; H. BRINK, te Beilen; Ds H. MEULINK, te Enschedé; Ds L. J. C. KREYT, te Dieren; Ds J. OOSTERVEEN, te Wilnis; Ds A. SCHWEITZER, te Buiksloot; Ds H. MEIJERING, te Katwijk aan den Rijn; Ds D. POL, te Rijsoord; G. VAN DE PUTTE, te Middelburg; Ds J. J. KOOPMANS, te Raamsdonksveer.

ARTIKEL 203.

Ds H. MEIJERING leest het *Rapport van de Deputaten voor de Generale Kas* naar Art. XI K.O. (Bijlage LXVII). Hierna rapporteert (Bij-

Rapport Deputaten
Generale Kas
naar Art. XI K.O.

lage LXVIII) Ds A. SCHWEITZER namens Commissie III, in zake *H 1 en 3, hulpbehoevende Kerken en personen* en stelt voor:

de Synode kennis genomen hebbende van het Rapport van de Deputaten voor de Generale Kas naar Art. XI K.O., besluit:

a. de Deputaten te déchargeeren voor hun gehouden beheer en hun dank te zeggen voor hunnen arbeid;

b. het Rapport met den staat van ontvangsten en uitgaven als bijlagen op te nemen in de Acta;

c. aan de te benoemen Deputaten opdracht te verleen, de Kerk van Antwerpen te steunen met een toelage van niet minder dan f 750, zoodra deze Kerk een predikant heeft;

d. het mandaat van de Deputaten dezer Kas te continueeren.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 204.

Handhaving van het besluit der Generale Synode 1899, art. 142.

Dezelfde rapporteert (Bijlage LXIX) namens Commissie III in zake *H 2: dat de hand gehouden worde aan hetgeen besloten is op de Synode van Groningen 1899, art. 142*, dat van de eerste collecte voor hulpbehoevende Kerken één derde deel in de Algemeene Kas zal gestort worden, en stelt voor:

de Generale Synode

kennis genomen hebbende van het voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Holland, in zake het storten van het $\frac{1}{3}$ gedeelte der eerste collecte voor de hulpbehoevende Kerken in de Generale Kas,

gelet op de mededeeling van de Deputaten in hun Rapport, dat niet alle Kerken de Generale Kas krachtig steunen,

overwegende dat vele Kerken de hulpbehoevende Kerken, met welke zij in classicaal of synodaal verband saamleven, langs een anderen weg steunen dan door het houden van collecten,

besluit

bij de Particuliere Synodes op hare medewerking aan te dringen, dat de Kerken getrouw het $\frac{1}{3}$ gedeelte van de eerste collecte voor de hulpbehoevende Kerken storten in de Generale Kas, of anders deze Kas steunen met een bijdrage, die geacht kan worden niet minder te bedragen dan het $\frac{1}{3}$ gedeelte van een collecte.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 205.

Verzoek van den Kerkeraad van Bierum betreffende attestaties van het gezin van Br A. SMIT te Holwierde.

Ouderling P. KOSTER rapporteert namens Commissie V in zake *I c 12: verzoek van den Kerkeraad van Bierum om bijstand voor de oplossing eener attestatie-kwestie* en stelt voor:

a. dat het gezin van Br A. SMIT door de Kerk van Spijk niet langer erkend mag worden als tot haar behoorende, aangezien de kerkelijke

grens moet worden geëerbiedigd, en het zich te stellen heeft onder opzicht van den Kerkeraad van Bierum;

b. hiervan kennis te geven aan Br A. SMIT en aan de Kerkeraden van Spijk en Bierum.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 206.

Ds C. W. J. VAN LUMMEL rapporteert namens Commissie V in zake *I c 19: bezwaarschrift van den Kerkeraad van Langeslag* en stelt voor, een drietal Broeders aan te wijzen met opdracht om:

Bezwaarschrift van den Kerkeraad van Langeslag.

a. zich zekerheid te verschaffen aangaande den juisten vorm, waarin het besluit door de Particuliere Synode is genomen en zich op de hoogte te stellen van den stand van het geschil;

b. door bespreking ter plaatse te trachten dit geschil tot oplossing te brengen en

c. 1° aan de eerstvolgende Generale Synode verslag uit te brengen van hunne handelingen in dezen en 2° aan den Kerkeraad van Zwolle en van Langeslag van dit besluit kennis te geven evenals aan den Scriba der Particuliere Synode van Overijssel, gehouden 13 en 14 Juni i.l.

ARTIKEL 207.

Dr J. THIJSS rapporteert (Bijlage LXX) namens Commissie IV in zake *I b 11: uitsluiting van afwijkende doopleden* en stelt voor:

Uitsluiting van afwijkende doopleden.

1° de Generale Synode, zich aansluitend bij het besluit der Synode van Leeuwarden (vgl. art. 119 der Acta van 1920), oordeelt het niet wenschelijk, preciese regelen aan te geven voor de wijze, waarop de plaatselijke Kerken tot de acte van uitsluiting van afwijkende doopleden hebben voort te varen en deze hebben uit te voeren;

2° zij meent dat het aan de Kerkeraden of Classes moet overgelaten worden, hiervoor, in zooverre zij dat noodig achten, bepalingen vast te stellen;

3° zij spreekt daarbij uit, dat deze regelingen geen navolgingen behoeven te geven van de tuchtoefening op belijdende leden, zoodat er b.v. niet meer dan ééne openbare vermaning moet plaats hebben;

4° en zij oordeelt het aanbevelenswaardig, aan zulke doopleden ten slotte een termijn te stellen, binnen welken zij betering des levens behoeven te bewijzen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 208.

Dr J. THIJSS rapporteert (Bijlage LXXI) namens dezelfde Commissie in zake *I b 9: kunnen doopvragen gesteld worden aan niet-leden der Gereformeerde Kerken?* en stelt voor op de vraag der Classis 's Gravenhage te antwoorden:

Stellen der doopvragen aan niet-leden der Kerk.

1° dat de stipulatiën bij den Doop alleen kunnen worden aangegaan met belijdende leden der Kerk;

2° dat het echter mogelijk is, ook niet-leden der Kerk tot het beantwoorden der doopvragen toe te laten, mits de Kerkeraad zich heeft vergewist, dat zij voor geloovigen zijn te houden en met de Gereformeerde Belijdenis instemmen, en mits het duidelijk uitkome dat het toelaten van deze niet-leden tot het antwoorden op de doopvragen niet beteekent, dat ook met hen de bij den Doop vereischte stipulatiën worden aangegaan.

Na bespreking verklaren Dr K. DIJK en Ds W. H. GISPEN voor hun verantwoording te nemen, dat deze vraag van de Classis 's Gravenhage thans van de Agenda wordt genomen en de Generale Synode zich dus over het antwoord er op nu niet uitspreekt.

ARTIKEL 209.

Voorstel van
het Moderamen.

Naar het voorstel van het Moderamen besluit de Synode:

a. dat, wanneer in eenig Deputaatschap dezer Synode, waarvoor geen secundi benoemd zijn, eene vacature ontstaat, hierin zal voorzien worden — voorzover dit niet aan de Particuliere Synode is opgedragen — door de Classis, waarin de Kerk, waartoe de uitgevallen Deputaat behoort, is gelegen;

b. de uitvoering van alle besluiten dezer Synode, waarvoor geen Deputaten mochten benoemd zijn, op te dragen aan de leden van het Moderamen;

c. op te dragen aan de leden van het Moderamen, de Acta van deze laatste zitting vast te stellen, de Acta samen te stellen en te doen bezorgen aan de gewone adressen, en de Commissie te déchargeeren, die belast is met de finantiële aangelegenheden der Synode;

d. eveneens aan hen op te dragen het toezicht op het drukken en verzenden der Rapporten, die op den door deze Synode bepaalden tijd aan de Kerken zullen moeten worden toegezonden.

ARTIKEL 210.

De Præses laat zingen het eerste vers van Psalm honderd dertien.

ARTIKEL 211.

De Præses spreekt, nadat gebleken is dat niemand nog iets voor deze Synode heeft, ten besluite het volgende:

Geliefde Broeders!

Wanneer wij thans, onzen arbeid volbracht hebbende, nog een oogenblik met elkander daarop terugzien, voegt het ons, vóór alle dingen Hem te loven, Die ons heeft gespaard en gezegend en het ons aan Zijne hulp

niet deed ontbreken, maar in Zijnen Zoon genadig is geweest van het begin tot het einde. Waarlijk: de lof is betamelijk. Terwijl Zijne oordeelen over de aarde ons zoo sterk voor de oogen stelden, dat rondom Hem wolken en donkerheid zijn, mochten wij door Zijn groote genade ondervinden, dat gerechtigheid en gericht de vastigheid van Zijnen troon zijn en dat Hij Zijn Zion nog wilde bouwen door onzen dienst, al werd die ook in veel gebrek verricht.

Bestijgen wij met elkander den heuvel, die ons gelegenheid geeft, onder het avondrood der Synode den afgelegden weg te overzien, dan richt zich onze blik, dunkt mij, allereerst naar het punt van uitgang, dus naar den bidstond en de openingszitting. Ds VAN DER MUNNIK heeft ons aan den avond van den 20sten Augustus op het hart gebonden, te wandelen waardig der roeping, waarmede wij geroepen zijn, met alle ootmoedigheid en zachtmoedigheid, met lankmoedigheid, verdragende elkander in liefde, ons benaastigende te behouden de eenigheid des Geestes door den band des vredes. En aan den morgen van den 21sten Augustus heeft Ds RULLMANN ons voorgehouden, dat het onze taak was, nu aan den historischen draad voort te spinnen naar de toekomst henen, nieuwe schatten te verwerven tot verrijking van hart en leven in de toekomst, en, bij geestelijken diepgang, breedheid van blik en principiëel conflict met den *geest* der eeuw, levendig contact te houden met het *kind* der eeuw. Het is mij een oorzaak van groote dankbaarheid aan den Heere, in dit uur te mogen getuigen, dat naar mijn inzicht, waarvan ik vertrouw, dat het door u in meerdere of mindere mate gedeeld wordt, Zijn genade ons heeft gegeven, aan deze gedachten getrouw te blijven tot het einde toe, en — bij alle beschaamdheid des aangezichts, die ons voegt, — iets te hebben mogen bereiken, dat ons met een dankbaar hart van hier doet gaan.

Ge zult het kunnen begrijpen (en sommigen uwer zal het in dezen gaan als mij), dat herinneringen aan de Synode van Utrecht 1905 meermalen tijdens onze zittingen in mij opkwamen. Ik denk allereerst aan den bidstond, toen door Ds H. HOEKSTRA geleid. Met bezorgde harten waren we naar Utrecht gekomen, doch het biddend woord van dezen zoo diep ingeleiden broeder, uitgaande van Hosea 6 : 1: „Komt, en laat ons wederkeeren tot den HEERE, want Hij heeft verscheurd en Hij zal ons genezen; Hij heeft geslagen en Hij zal ons verbinden” maakte diepen indruk, bracht ons in de rechte stemming, en aan het einde dier Synode gingen we met een verlicht hart henen, Hem prijzende, Die bange vrees beschaamde en, zooals de toenmalige Præses getuigde, ons deed wederkeeren in het centrum, waar veel, dat scheidt, wegvalt en waar wij elkander in Christus vinden. — Toen we weer naar Utrecht gingen, was ons hart andermaal niet zonder zorg. Zeker, het was een andere, een lichtere zorg dan die van 1905. Maar de minder aangenaam klinkende namen van „doofpot-Synode” en „begrafenis-Synode”, die

propheten ons reeds welwillend toekenden nog vóór we als zoodanig bestonden, deden toch wel eenige vreeze opkomen voor den gang van zaken. Toen hebben Ds VAN DER MUNNIK en Ds RULLMANN ons be-
moedigd, en de Heere heeft het gebed verhoord, zoodat we nu evenals in 1905 met een verlicht hart kunnen huiswaarts keeren. Groote blijdschap vervult mij bij het constateeren, dat gedurende de gansche Synode er geen oogenblik geweest is, dat we scherp tegenover elkander stonden of onbroederlijke woorden vielen. De eenigheid des Geestes bleef be-
waard door den band des vredes. Gaf Utrecht in 1905 vreugde doordat we samen Psalm 133 konden aanheffen, het is ons nu niet minder mogelijk doch we misten ditmaal het zwart, dat een achtergrond vormde, die dit licht nog beter deed uitkomen. Laat ons voor dat gemis dankbaar zijn doch daarom den glans van dat licht niet minder opmerken en erkennen!

Een tweede vergelijking met 1905! Mocht de buitenstaander denken: het is niet zoo moeilijk, den vrede te bewaren wanneer het gaat over onbelangrijke zaken of wanneer ge van de belangrijke u afmaakt zonder diep erop in te gaan — dan zou hij zich toch wel zeer vergissen. Onze Agenda was zeer, zeer groot, en bij de behandeling ervan hebben we, meen ik, ons gehouden aan wat Ds RULLMANN ons voorhield. Utrecht 1905 bracht groote dingen tot stand, die noodig waren voor den tijd van toen; Utrecht 1923 heeft zich beijverd, voor het heden hetzelfde te doen. Weliswaar hebben we in de zaak der Liturgie geen positieve beslissingen kunnen nemen dan over de Belijdenisvragen; doch overigens zijn de verschillende voorstellen niet op eervolle wijze be-
graven of in den doofpot opgeborgen. Slechts één liet het leven; al werd de noodzakelijkheid van de bevordering der eenheid in de orde van den eeredienst met nadruk uitgesproken, de Synode achtte het nu niet den geschikten tijd om zelve krachtige pogingen daartoe aan te wenden. Maar de overige voorstellen gingen, in het geheel beschouwd, voor verder onderzoek en nadere behandeling naar Deputaten.

Deputaten..... hoe vaak is dat woord op deze Synode niet gebruikt! Ik zie reeds aankomen, dat men, zoekende naar een typeerend woord, onze Synode zal aanduiden met den naam van de Deputaten-Synode. Het zij zoo: deze naam is mij liever dan de andere, die ons voorafgingen: ik heb liever te doen met Deputaten dan met een doofpot of een be-
grafenis. Wanneer de bedoeling ware, de macht uit handen der kerke-
lijke vergaderingen te nemen en die te leggen in handen van enkele personen, dan zou een krachtig protest geoorloofd ja, noodzakelijk zijn. Wanneer in dit verwijzen van verschillende zaken naar Deputaten een betuiging van onmacht gezien moest worden, dan zou een klaagtoon ons voegen. Doch — wanneer ik het althans goed zie — in deze verwijzing naar Deputaten ligt iets anders: de voorzichtigheid, die de vrucht niet wil plukken alvorens zij rijp is; de bedachtzaamheid, die niet wil voortgaan dan wanneer de Kerken grosso modo medetrekken;

de wijsheid, die zoekt de uiteenlopende inzichten tot elkander te brengen of althans het daarheen te leiden, dat bij verschillend gevoelen men goed weet waarom men van elkander verschilt en dat men desondanks bij elkander behoort en naar elkander zich voegt. Ik beperk me bij dezen gedachtengang allerminst tot het Liturgierapport, doch denk ook b.v. aan het vrouwenstemrecht, de diaconale steunregeling en de kwestie van het zoogenaamde vrije kerklied.

Nog eenmaal: Deputaten — we zijn dankbaar, dat wij ze hebben kunnen benoemen; doch we moeten nu ook bedenken, dat derhalve nog veel werk om voorziening roept, en de Synode van Assen voor een zware taak zal staan. Ik weet mij U aller tolk, wanneer ik de Kerken met alle kracht opwek, in de komende jaren veel de Broeders, die zoo-veel belangrijk werk hebben voor te bereiden, te gedenken voor den troon der genade en den God, bij Wien alleen wijsheid en kracht is, te vragen, dat Hij hen leide door Zijn Woord en Geest; niet het minst ook die Broeders, die nu opdracht ontvingen om voor het onderricht van het zaad des Verbonds in de leer der waarheid een Leerboek samen te stellen. Die God, Die zoo menigmaal ons verraste, doe het ook voort; Hij verlosse Zijn volk, Hij zegene Zijn erve, Hij weide haar en verheffe ze tot in eeuwigheid!

Ten slotte zij het me vergund, nog één overeenkomst met de Synode van Utrecht 1905 te vermelden. Deze besloot tot de splitsing der Particuliere Synodes van Friesland en Zuid-Holland, zoodat we van 10 op 12 Particuliere Synodes kwamen. Utrecht 1923 heeft die lijn gevolgd en ons kerkelijk gezin opnieuw met een tweeling verrijkt, door het tijdelijk opnemen der Kerken van Bentheim en Oost-Friesland in ons verband en door 't daarin voegen, met het karakter eener Particuliere Synode, van de Classis Batavia. Als er een en andermaal tweelingen komen, kan dit wel eens eenige bezorgdheid wekken van de betrokken ouders wegens de verzwaring van hun plicht en verantwoordelijkheid. Voor óns behoeft dit m.i. echter niet zoo te zijn, doch we mogen ons hartelijk verheugen in de hulp, die we dezen Duitschen geloofsgenooten kunnen bieden en in den voortgang van het kerkelijk leven op Java.

In aansluiting hierbij vermeld ik zeer dankbaar, dat door de vele buitenlandsche afgevaardigden deze Synode te beter 't oecumenisch karakter onzer Kerken deed uitkomen en ons oorzaak van vreugde gaf in het zien van den krachtigen wasdom van het Gereformeerde leven; ook in streken, waar het in den loop der jaren was ingezonken.

Onze Synode heeft voor haar belangrijke Agenda meer zittingsdagen noodig gehad dan zelfs in 1905. Het was voor uwen Præsides geen lichte taak, te trachten met elkander te vereenigen het zoo snel mogelijk behandelen der zaken zonder dat door overhaasting schade werd aangericht. Dank aan de Hoogleraren voor hun als steeds zoo belangrijke adviezen, waarmede zij de Kerken zoo bereidwillig en zoo zeer hebben gediend.

Dank aan de onderscheidene Rapporteurs en adviseerende leden. Dank aan de getrouwe verzorgers van ons officiëel verslag. Dank aan mijn medeleden van het Moderamen, bizonder aan den Assessor, voor hun zoo aangename samenwerking en zoo voortreffelijke hulp. Dank ook aan de Kerk van Utrecht voor de voorbereiding en ontvangst dezer Synode.

Indien het de door U benoemde Commissie in de U bekende zaak onder des Heeren zegen mocht gelukken, het door U gestelde doel zonder uw verdere medewerking te bereiken, dan zou dit zeker iets zijn, waardoor — en nu spreek ik minder als Præses dan wel als Dienaar des Woords in die Kerk — gij haar meer dan dubbel vergelden zoudt wat zij voor u zoo gaarne heeft gedaan.

In elk geval eindigen nu onze openbare zittingen en eindigt ook de uitoefening van mijn præsidium. Dank, Broeders, voor uw vriendelijke medewerking. Vergeeft het me indien ik in eenig ding te kort schoot. Ik heb getracht mijn werk voor uw vergadering biddende te verrichten, in een diep besef mijner verantwoordelijkheid en afhankelijkheid van den Koning der Kerk. Hij moge het met Zijnen zegen bedauwen!

Ge keert thans spoedig huiswaarts. Ge kunt het opgewekt doen, want het is duidelijk gebleken, dat voor onze Kerken nog een toekomst is. Doch dan blijve ook steeds uit ons aller hart het gebed opgaan tot den troon der genade: „Laat Uw werk aan Uwe knechten gezien worden, en Uwe heerlijkheid over hunne kinderen; en de liefelijkheid des HEEREN, onzes Gods, zij over ons; en bevestig Gij het werk onzer handen over ons, ja het werk onzer handen — bevestig dat!”

ARTIKEL 212.

Hierna spreekt de Assessor Ds A. DE GEUS aldus:

Broeder Præses!

Nu wij genaderd zijn tot het oogenblik, waarin de Generale Synode van dit jaar haar laatste gewone zitting sluiten zal, rust op mij als Assessor de aangename taak, U als Præses dank te zeggen voor de leiding, die gij aan den arbeid der Synode gegeven hebt. Wij ontveinzen het ons niet, dat gij het præsidium moest aanvaarden onder voor U min opwekkende omstandigheden. Maar wij kunnen ook niet ontkennen, dat de Heere onze God U de genade heeft geschonken, om U boven die omstandigheden te verheffen en U waardig te kwijten van het ambt, in des Heeren Naam U opgelegd. Met dankbaarheid aan den Heere zeggen wij bij dezen U dank voor die zelfverloochenende overgave.

Dat wij niet alles hebben bereikt, wat wij ons hadden voorgesteld, is waarlijk niet door uw leiding veroorzaakt. Dat er meer dan één belangrijk punt van het nieuwe land, dat voor ons ligt, zal blijken bezet te zijn; dat er dus perspectief in onzen kerkelijken arbeid gebleven is,

hebben wij voor een goed deel aan uwe voorzichtige leiding te danken. Gaarne erkennen wij dat in deze oogenblikken.

Sta mij toe, Broeder Præses, dat ik ten slotte de woorden van dank, die door U uitgesproken zijn, aanvul. Niet omdat gij iets verzuimd hebt; wat nog te zeggen is, kondt *gij* bezwaarlijk zeggen. Ik bedoel, namens de Synode, de Kerk, die door U gediend wordt, nog wat krachtiger dank te zeggen. Zij ontving ons op waardige wijze en heeft daarin den Koning der Kerk, onzen gezegenden Heere Christus, gediend en verheerlijkt. Van U, Broeder Præses, vragen wij, dat gij haar den dank der Synode op passende wijze wilt overbrengen. Een meer intiem woord van dank te spreken tot de Broeders en Zusters, die als gastheeren en -vrouwen de Kerk van Utrecht deze drie weken hebben vervuld met een liefelijken nardusgeur, is mij een taak, die ik met een blij en dankbaar gemoed vervul.

Broeder Præses, mocht na het sluiten van de gewone samenkomst dezer Synode U een welverdiende rustpooze bereid zijn! Wij gunnen ze U, maar vreezen wel een weinig. Wone in ieder geval dit woord in uw binnenste: mijne ziel is immers stil tot God, van Hem is mijn heil. De Heere gebruike U nog vele jaren als een ootmoedig en getrouw dienaar, Zijner Kerke ten zegen, Zijn Naam ter eere.

De Synode betuigt door hartelijk applaus instemming met dit woord.

ARTIKEL 213.

Ten slotte spreekt Prof. Dr A. G. HONIG namens de Hoogleraren het volgende:

Waarde Broeder Præses!

Het is me inderdaad een voorrecht, namens alle Hoogleraren thans een enkel woord te mogen spreken. Allereerst dank ik, uit ons aller naam, alle leden, en vooral het Moderamen der Synode, hartelijk voor de vriendelijke wijze, waarop we onafgebroken ontvangen en bejegend zijn. Het bleek ons duidelijk, dat ook nu weer onze aanwezigheid gewaardeerd werd. Gij, geachte Voorzitter, zijt daarin voorgegaan. Aanvaard onze verzekering, dat we onder uwe uitnemende leiding aangenaam mee vergaderd hebben, en dat we overvloedig gelegenheid vonden op te merken, hoevele goede qualiteiten gij voor het Voorzitterschap bezitten moogt.

Het zou me niet passen thans in beschouwingen te treden over hetgeen ter Synode besloten is. Waar in gewichtige zaken niet altoos eenparigheid van gevoelen aanwezig was, daar kan ook ons eindoordeel niet geheel eenstemmig zijn. Maar waarin we ook verschillend geoordeeld mogen hebben, hierin waren we ten allen tijde toch één, dat we saam buigen voor de autoriteit van Gods Woord en saam ons trouw en innig verbonden gevoelen aan het Gereformeerde belijden. Eén ook hierin,

dat we vastelijk gelooven, dat onze smeeking om de leiding des Heiligen Geestes niet onverhoord gebleven is. Dit maakt 't ieder lid der Synode gemakkelijker, op gezegende vruchten van onzen arbeid voor de Kerken, de Jodenzending en de Evangelisatie in het vaderland en voor de Missie in onze koloniën te hopen, ook al werd wel eens eene andere beslissing genomen dan hij persoonlijk de beste achtte.

Tijdens de zittingen der Synode bleek ook wel eens, dat het niet altoos even gemakkelijk is vast te stellen, of onze Kerken in 't gemeen rijp zijn voor het inslaan van een nieuwen weg. Wellicht oordeelen wij, Hoogleeraren, hierin wel eens te optimistisch en gij, Broeders Dienaren des Woords en Ouderlingen, wellicht wel eens te pessimistisch. Gelukkig streven we allen, door Gods genade, ook in dit aangelegen punt, naar de goede harmonie.

Wat ik daareven opmerkte, heeft bij U en bij ons het besef van onze afhankelijkheid van den alleen wijzen God verlevendigd en verdiept. Welnu, gelijk wij U gaarne de verzekering geven, dat wij de Kerken en vooral hare ambtsdragers in ons gebed gedurig zullen gedenken, zoo vragen we U met alle bescheidenheid: wilt ons in de publieke en private aanroeping van den Naam des Heeren niet vergeten. Begeert met en voor ons de genade, dat we naar de mate onzer gaven met lust en ijver, in gebondenheid aan de waarheid, die naar de Godzaligheid is, de ons opgedragen studievakken beoefenen, voor elke dwaling bewaard blijven, op profijtelijke wijze doceeren en voorbeelden van Godsvrucht voor onze studenten zijn mogen. Gij, die ons zoo broederlijk tegemoet kwaamt en met wie we zoo liefelijke weken doorgebracht hebben, zult deze zeer begeerde bede niet afwijzen.

Ten slotte. Uw en onze arbeid zij door den Heiligen Geest steeds meer naar het Woord en ter eere van Hem, Wien we ook in deze scheidingsure ootmoedig brengen onze liefde, onze aanbidding en onze dankzegging!

ARTIKEL 214.

Na het zingen van Psalm negentig vers negen gaat de Assessor voor in gebed.

ARTIKEL 215.

De Præses sluit provisorisch deze Synode.

Het Moderamen der Generale Synode,

J. C. DE MOOR, *Præses.*

A. DE GEUS, *Assessor.*

G. KEIZER, } *Scribæ.*

J. G. KUNST, }

BIJLAGEN.

BIJLAGE A.
Art. 48.

ZENDINGSORDE gelijk deze op de Generale Synode te
Utrecht in 1923 is gewijzigd.

EERSTE TITEL.

Van het Terrein.

Art. I.

Het Zendingsterrein van de Gereformeerde Kerken in Nederland wordt door de Generale Synode bepaald.

Art. II.

Elke Generale Synode wijst op het Zendingsterrein eenige plaatsen aan, met nauwkeurige bepaling van elks grenzen, welke aan Kerken, die willen uitzenden, allereerst worden aanbevolen.

Eene Kerk, die eene aangewezen plaats wil bezetten, geeft daarvan kennis aan de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen. Bij meer aanvragen om eenzelfde plaats, beslissen die Deputaten.

Eene Kerk, die op het Zendingsterrein een post wil bezetten, die niet door de Generale Synode is aangewezen, vraagt daartoe goedkeuring van de Generale Synode, of, zoo deze in het jaar van aanvraag niet vergadert, van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

TWEEDE TITEL.

Van de Diensten.

Art. III.

De beroeping tot den Dienst des Woords heeft plaats volgens Art. IV der Kerkenorde, door een Kerkeraad, niet zonder voorafgaand advies van de Classis. Bij het vaststellen daarvan overweegt deze onder meer, of de roepende Kerk voldoende middelen kan aanwijzen, ter voorziening in de financiële behoeften van den arbeid op het terrein, waarheen zij den te beroepen Dienaar des Woords wenscht te zenden.

Art. IV.

De examinatie van degenen, die te voren in den Dienst des Woords niet geweest zijn; heeft plaats door de Classis, waaronder de beroepende Kerk ressorteert, en gaat behalve over de gewone ook over de missionaire vakken.

Voor deze laatste doet zich de Classis bijstaan door minstens vier van de hiervoor door de Generale Synode Gedeputeerden.

Behalve de gewone stukken, die ieder proponent noodig heeft, behooren bij dit examen overgelegd te worden:

a. een bewijs dat de beroepene den leeftijd van 30 jaar niet heeft overschreden, en eene medische verklaring, ten genoegen van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, dat hij geene organische gebreken heeft, die hem voor den Dienst in de tropen vermoedelijk ongeschikt maken;

b. een afschrift van het contract of accoord van samenwerking, wanneer meerdere Kerken voor de uitzending samenwerken;

- c. een beroepsbrief en eene door de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen goedgekeurde instructie;
 d. een afschrift van het finantiëel contract tusschen de beroepende Kerk en den beroepene.

Art. V.

Dienaren, die alreede in den Dienst des Woords zijn, en tot dezen Dienst beroepen zijn, zullen door de Classis, waaronder de beroepende Kerk ressorteert, bijgestaan door minstens vier der in art. IV genoemde Gedeputeerden, onderzocht worden in de missionaire vakken.

Behalve de gewone stukken, die bij elke beroeping noodig zijn, zullen zij moeten overleggen de bijzondere, in art. IV genoemd.

Art. VI.

De missionaire vakken, waarover het onderzoek loopt, zijn:

- 1° kennis van het land en het volk in betrekking tot het aangewezen Zendingsterrein;
- 2° geschiedenis van de Zending, bijzonder van die in Nederlandsch-Indië;
- 3° theorie der Zending, naar Gereformeerde beginselen;
- 4° de Elenctiek in betrekking tot de pseudo-religies op het geheele en meer bijzonder op het aangewezen Zendingsterrein.

Art. VII.

Indien een beroepene ouder is dan 30 jaar, zal de approbatie der beroeping niet plaats hebben, dan nadat de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen bij gemotiveerd schrijven hebben verklaard, in den leeftijd van den beroepene geen bezwaar te zien.

De bevestiging heeft plaats in de beroepende Kerk, volgens een formulier, door de Generale Synode vastgesteld.

Art. VIII.

De beroepende Kerk is gehouden te zorgen voor alle uitgaven, welke de door haar gekozen Zendingspost met zich brengt. Zij vraagt, bij de regeling daarvan, het advies van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Op haar verzoek, mits door de Classis gesteund, kunnen die Deputaten voor uitrusting en reiskosten subsidie verleenen uit de Generale Kas.

Art. IX.

Nevens den Dienst des Woords kunnen op het Zendingsterrein een of meer *hulpdiensten* worden ingesteld, hetzij schooldienst, medische dienst, of dergelijke.

Art. X.

Zooveel mogelijk zullen op elke plaats op het Zendingsterrein scholen voor lager onderwijs worden opgericht.

De vereischten, waaraan Inlandsche helpers, in die scholen werkzaam, behooren te voldoen, worden vastgesteld door de Algemeene Vergadering der Arbeiders op het terrein, de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen gehoord.

Van deze Algemeene Vergadering ontvangen zij ook hun bewijs van bekwaamheid.

Art. XI.

De gezamenlijke Kerken onderhouden op het Zendingsterrein eene of meer Opleidingsscholen tot vorming van helpers bij den Dienst des Woords, alsmede scholen ter opleiding van inlandsch onderwijzend personeel ten behoeve van de Zending.

Deze scholen staan onder leiding van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen. Inrichting en toezicht worden door de Generale Synode geregeld.

Art. XII.

De regeling en verzorging van den Medischen Dienst wordt overgelaten aan de Zendinge Kerk, op welker terrein die dienst geoeffend wordt; volgens algemeene bepalingen, door de Generale Synode vastgesteld.

De instructie van allen, die door aanstelling van eene Kerk in dezen hulpdienst werkzaam zijn, wordt niet gearresteerd zonder goedkeuring van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

DERDE TITEL.

Van den Arbeid.

Art. XIII.

De Zendingarbeid geschiedt door de plaatselijke Kerk, al of niet in samenwerking met andere Kerken.

Art. XIV.

Samenwerking van meerdere Kerken geschiedt naar de volgende regelen:
eene Kerk kan zich vereenigen met enkele Kerken harer Classis, mits niet zonder goedkeuring der Classis;
zij kan zich ook vereenigen met alle Kerken harer Classis, mits niet zonder goedkeuring der Particuliere Synode;
eene Classis kan zich vereenigen met andere Classes harer Provincie, evenmin zonder goedkeuring der Particuliere Synode;
Classes van onderscheidene Provincies of geheele Provincies kunnen zich ook vereenigen.

In alle bovenstaande gevallen wordt advies gevraagd van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen. Voor het geval alle Classes eener Provincie of van meer Provincies begeeren samen te werken, is hunne goedkeuring noodig.

Art. XV.

De Dienaren des Woords, de Onderwijzers en de Artsen op het Zendingsterrein houden Algemeene Vergaderingen en elke categorie houdt Afzonderlijke Vergaderingen.

De Dienaren des Woords van de Kerken van Europeanen op het Zendingsterrein wonen deze vergaderingen bij als adviseerende leden.

Tot de Afzonderlijke Vergaderingen van de eene categorie hebben de Arbeiders van de twee andere toegang met adviseerende stem.

Het karakter van die vergaderingen is drieledig:

- a. zij adviseeren én in zaken, die door de gezamenlijke Kerken moeten beslist worden, én in zaken, die eene Zendinge Kerk heeft te regelen;
- b. zij geven raad en helpen volgens art. 22 en 23 van de Zendingensorde;
- c. zij beslissen in ondergeschikte huishoudelijke zaken, wanneer de practijk op het Zendingsterrein hiertoe noodzaakt.

Art. XVI.

De bij den Dienst der Zending te gebruiken Bijbelvertalingen, leerboeken voor Catechetisch onderwijs, de forme van de toelating tot het Heilig Avondmaal, Liturgische formulieren voor den Dienst in de vergaderingen van Inlanders, alsmede wat bestemd is daar gezongen te worden, wordt door de Afzonderlijke Vergadering van de Dienaren des Woords, na gehoord te hebben de Kerken van Europeanen op het Zendingsterrein en de Inlandsche Kerken, beoordeeld en aan de goedkeuring der Generale Synode onderworpen.

Art. XVII.

De Generale Synode benoemt twaalf Deputaten voor den Dienst der Zending onder Heidenen en Mohammedanen, éénen uit het ressort van elke Particuliere Synode.

Eene tusschentijdsche vacature, die ontstaan kan door bedanken, overlijden,

vertrek naar het buitenland, schorsing of afzetting, wordt door de Synode van het ressort, waarin de vacature ontstaat, zoo spoedig mogelijk aangevuld.

De Generale Synode wijst een der Deputaten aan, die de eerste vergadering samenroept.

Art. XVIII.

Het advies of de goedkeuring van deze Deputaten wordt gevraagd in alle gevallen van uitzending, en van accoord, hetwelk tot gezamenlijke uitzending moet leiden.

Zij hebben het beheer over de Generale Kas, volgens nadere instructies van de Generale Synode.

Zij doen uitspraak over alle geschillen tusschen Kerken onderling, alsmede tusschen Kerken en de Dienaars op het Zendingveld, nadat gebleken is dat deze zaken door Classes, Zending-Synodes of Particuliere Synodes niet konden worden beëindigd en geen uitspraak van de Generale Synode kan worden afgewacht.

Art. XIX.

Tot het instellen van Diensten op het Zendingsterrein wordt overgegaan, zoodra een genoegzaam aantal geloovigen aanwezig is, die tot Kerkformatie willen komen, en onder hen gevonden worden, die voor deze Diensten eenige gaven hebben ontvangen.

Over de vraag, of deze toestand op eenige plaats is ingetreden, wint de Denaar des Woords op dat terrein eerst het advies in van de Afzonderlijke Vergadering van de Dienaren des Woords, en zendt dit advies, tegelijk met zijn eigen voorstellen, aan den Kerkeraad, die hem zendt.

Hij gaat tot het instellen van de Diensten niet over, alvorens de goedkeuring van den Kerkeraad is ontvangen.

Zoolang het ergens nog niet tot instelling van de Diensten is gekomen, bedient de Denaar des Woords zoowel Doop als Avondmaal, krachtens zijne instructie.

Art. XX.

Zoolang er op zijn terrein geene geïnstitueerde Gereformeerde Kerk van Europeanen is, wordt den missionaire Denaar des Woords door de Zendende Kerk ook opgedragen, om, zooverre zijn missionaire arbeid het gedooft, eenige geestelijke hulp te bieden aan Europeanen aldaar, en Woord en Sacramenten te bedienen voor Europeanen van Gereformeerde belijdenis en wandel.

Art. XXI.

De Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohamedanen bezorgen de uitgave van één of meer Zendingorganen.

Art. XXII.

Het toezicht op belijdenis en wandel van alle missionaire Arbeiders (Arbeidsters) behoort aan de geïnstitueerde Kerk, waarbij zij zich hebben aangesloten.

Aan de Zendende Kerk(en), van wie zij hunne aanstelling hebben, behoort het toezicht op hun arbeid in dienst der Zending.

De Zendende Kerk(en) laat (laten) zich bij de uitoefening van haar toezicht zooveel mogelijk voorlichten door haren missionaire Denaar (aren) en kan (kunnen) desverkiezende hulp vragen van eene genabuurde Kerk en van de Vergadering, in art. 15 genoemd.

Art. XXIII.

Wanneer een Europeaan, in eenigen hulpdienst werkzaam, op ergerlijke wijze zijn plicht verzaakt of tegen de zuiverheid der leer of de vromigheid des wandels zondigt, brengt de missionaire Denaar des Woords zijner woonplaats de zaak voor de Algemeene Vergadering van missionaire Arbeiders. Zoo deze Vergadering, gehoord het advies van den Kerkeraad der gemeente waartoe de schuldige behoort, van oordeel is, dat hij onmiddellijk geschorst moet worden, dan schorst zij hem (haar) voorloopig en is de schuldige verplicht zich te onthouden van zijnen arbeid, in afwachting van de beslissing zijner Zendende Kerk(en).

aan den Raad der Zendinge Kerk, opdat die daarin geneel en al zelt handele; met dien verstande dat die daarbij rekening zal hebben te houden met het recht en de roeping der Inlandsche gemeente om zelf ook mede te oordeelen over de toelating van den betrokken Dienaar tot de uitoefening van zijn ambt en het gebruik der Sacramenten in haar midden.

VIJFDE TITEL.

Art. XXIV.

De gelden voor de Zending worden bijeengebracht door contributies, giften, schenkingen, erflatingen en collecten, met name door de Pinkster-collecte.

Indien er geen genoegzame gelden voorhanden zijn, om de aangegane verplichtingen te voldoen, zijn de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen bevoegd om eene extra-collecte, ten behoeve van de Generale Kas, uit te schrijven.

Art. XXV.

Kerken die niet (hetzij alleen of ook in gemeenschap met andere Kerken) zelfven uitzenden, storten de opbrengst van alle contributies, giften, schenkingen, erflatingen en collecten, voor zoover eene andere bestemming niet bepaaldelijk is aangewezen, in de Generale Kas. Andere Kerken storten minstens één tiende deel van alles wat bij haar inkomt voor de Zending in deze Kas.

Art. XXVI.

De administratie van de Generale Kas berust bij de Quaestores, benoemd door de Generale Synode. Zij ontvangen hun instructie van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen en doen alleen op hun last uitbetalingen.

Art. XXVII.

De Quaestores doen elk jaar rekening en verantwoording aan de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen. Deze zullen geen décharge verleenen dan na gehoord advies van drie deskundigen.

Zij zelfven doen telkenmale rekening en verantwoording aan de Generale Synode.

BIJLAGE B.
Art. 187.

REGELING in zake de uitvoering van Art. XIII K.O., aanbevolen door de Generale Synode van Utrecht 1905, gelijk zij gewijzigd is door de Generale Synode van Amsterdam 1908, Leeuwarden 1920 en Utrecht 1923.

I. Met betrekking tot de Kerkeraden:

De Generale Synode besluit aan de Kerken aan te bevelen, dat zij bij de beroeping van een Dienaar des Woords de noodige stipulatie maken, niet alleen voor het traktement, maar ook voor het pensioen, — dat zij dit alsnog doen voor degenen, die thans bij haar in functie zijn, — en dat zij te dien aanzien eene regeling vaststellen, als waarvan in het volgende ontwerp haar wordt aangeboden; 't geen dan kan geschieden doordat aan de opgave van het traktement eenvoudig wordt toegevoegd, dat „pensioen wordt toegezegd volgens het ontwerp, dat de Generale Synode te Utrecht in 1905 (gewijzigd te Amsterdam 1908, Leeuwarden 1920, Utrecht 1923) aan de Kerken heeft aanbevolen”; terwijl voorts mag vertrouwd worden, dat Kerken, die tot gunstiger finantiële bepalingen in staat zijn, niet zullen blijven staan bij de minimum-bedragen, waartoe een ontwerp, dat ook voor minvermogende Kerken bestemd is, zich wel moest bepalen. Dit alles echter, gelijk vanzelf spreekt, met dien verstande, dat door geene voor de toekomst vast te stellen regeling kan worden te kort gedaan aan de rechten, die de thans gepensioneerden door de bepaling van hun pensioen reeds verkregen hebben, of aan rechten, die aan eenigen Dienaar des Woords reeds zijn toegekend door een formeel besluit van de Kerk waaraan hij verbonden is.

Voor den inhoud van de boven bedoelde pensioenregeling worden aan de Kerken de volgende bepalingen aanbevolen:

a. recht op pensioen heeft de Dienaar des Woords, die op wettelijke wijze emeritus verklaard is, tegenover de Kerk, aan welke hij laatstelijk verbonden was, wanneer de oorzaak van zijn emeritaat gelegen is, hetzij in zijn ouderdom, waardoor hier verstaan wordt de zeventigjarige leeftijd, of in een diensttijd van minstens veertig jaren, of wel in voortdurende ziekte of gebreken en kwalen, die hem voor de waarneming van zijn dienst onbekwaam maken; in welk laatste geval het recht op pensioen slechts blijft gelden, voor zoolang die onbekwaamheid voortduurt of de emeritus-verklaarde geen anderen werkkring heeft, waaraan een genoegzaam inkomen verbonden is, welk een en ander ter beoordeeling staat van den Kerkeraad en de Classis, en, wanneer die beide hierbij van elkander verschillen of wanneer de emeritus-verklaarde zich door hunne uitspraak bezwaard acht, ter beoordeeling staat van de Particuliere, eventueel van de Generale Synode. Dit alles echter met dien verstande, dat, wanneer een emeritus predikant ophoudt tot eene der Gereformeerde Kerken in Nederland te behooren, of onverhoopt door de kerkelijke censuur mocht getroffen worden, de Kerkeraad en de Classis, eventueel de Particuliere of de Generale Synode, zullen beslissen, of en in hoeverre het recht op pensioen zal blijven;

b. het in de vorige bepaling bedoelde pensioen wordt zooveel mogelijk geëvenredigd aan het laatst genoten traktement, den leeftijd en den diensttijd, waarbij ook de vroegere dienst in andere Kerken meetelt.

Bij de berekening van dit traktement wordt het vaste geldelijk bedrag, ingeval de predikant bovendien nog het genot had van pastorie of huishuur, met 20 % vermeerderd, alsmede, bij vrijdom van belasting, met de som die deze belasting in het afgelopen kalenderjaar bedroeg.

Het pensioen wordt *ten volle* uitgekeerd bij emeriteering op zeventigjarigen leeftijd of na een diensttijd van veertig jaren; *alsook*, wanneer na korteren diensttijd de oorzaak van het emeritaat gelegen is in voortdurende ziekte of zwakheid, waardoor de emeritus-verklaarde ook ongeschikt is om andere werkzaamheden voor zijn levensonderhoud te verrichten, en dan gesteld op niet minder dan f 1600 per jaar. Met dien verstande, dat het in Kerken, waar het traktement (berekend als boven) nog zelfs daar beneden is, gesteld wordt op het bedrag van dit traktement; en in Kerken, die een traktement (berekend als boven) van f 2700 en meer konden geven, gesteld wordt op niet minder dan drie vijfden van het bedrag van dat traktement.

Heeft de emeriteering plaats op jongeren leeftijd en na korteren diensttijd, wegens onbekwaamheid tot uitoefening van den Dienst, zonder dat daardoor de emeritus-verklaarde ongeschikt is om andere werkzaamheden te verrichten, zoo wordt het bedrag van het pensioen met inachtneming van de omstandigheden, waarin de betrokken Dienaar en zijn gezin verkeerden en

van het aantal zijner dienstjaren, door den Kerkeraad, met advies der Classis, vastgesteld, doch aanvankelijk op niet minder dan *f* 1200 bepaald. Met dien verstande dat telkens om de drie jaren opnieuw te beoordeelen zal zijn of hierin wijziging dient te worden gebracht.

c. Aan de weduwe van een Dienaar des Woords, die ten tijde van zijn overlijden zelf pensioen had of daarop eventueel recht zou gehad hebben, wordt een pensioen toegekend, voor zoolang zij weduwe is, ten bedrage van twee derden van het pensioen, dat haar overleden echtgenoot had of waarop hij ten tijde van zijn overlijden eventueel recht zou gehad hebben; met dien verstande, dat, wanneer zij een werkkring vindt, waaraan een genoegzaam inkomen verbonden is, of ophoudt tot eene der Gereformeerde Kerken in Nederland te behooren, of onverhoopt door de kerkelijke censuur mocht getroffen worden, de Kerkeraad en de Classis, eventueel de Particuliere of de Generale Synode, zullen beslissen, of en in hoeverre het recht op pensioen zal blijven; en voorts met dien verstande, dat bij korteren diensttijd dan veertig jaren van den overleden echtgenoot, het bedrag van het pensioen, met inachtneming van de omstandigheden, waarin de betrokken weduwe verkeert en het aantal dienstjaren, dat door haar overleden echtgenoot vervuld werd, door den Kerkeraad, met advies der Classis, wordt vastgesteld, doch aanvankelijk op niet minder dan *f* 1000 bepaald, terwijl telkens om de drie jaren opnieuw te beoordeelen zal zijn, of hierin wijziging dient te worden gebracht.

d. Ten behoeve van de kinderen van een Dienaar des Woords, die als emeritus gepensioneerd is, of die als nog dienstdoende kwam te overlijden, wordt voor ieder kind beneden de achttien jaren een jaarlijksche toelage van honderd gulden uitgekeerd (waaraan, na het overlijden van beide ouders, voor het eerste kind nog honderd gulden wordt toegevoegd); met dien verstande dat, wanneer het kind reeds een werkkring vond, waaraan een genoegzaam inkomen verbonden is, of ophoudt tot eene der Gereformeerde Kerken in Nederland te behooren, of onverhoopt door kerkelijke censuur mocht getroffen worden, de Kerkeraad en de Classis, eventueel de Particuliere of de Generale Synode, zullen beslissen, of en in hoeverre het recht op toelage zal blijven; en voorts met dien verstande, dat bij gebleken behoefte door den Kerkeraad niet minder worde uitgekeerd dan het bedrag, dat reeds door de Generale Synode van Middelburg werd bepaald.

Voorts besluit de Generale Synode, dat, wanneer de Kerken onder elkander finantiële verplichtingen willen aangaan, ten einde zich te verzekeren voor de eventueel door haar volgens Art. XIII K.O. verschuldigde pensioenen, hierbij de volgende regelen in acht behooren genomen te worden:

a. dat het vrijwillig karakter van eene dergelijke contractueele verbintenis duidelijk uitkome en geen Kerk ook door zijdelingschen dwang genoodzaakt worde tot deze verbintenis toe te treden;

b. dat het besef van de verantwoordelijkheid der betrokken Kerken voor de uitkeering van de pensioenen aan hare Emeriti-predikanten of weduwen levendig blijve; waarvoor *noodzakelijk* is, dat deze uitkeering geschiedt door den betrokken Kerkeraad en niet door een algemeenen Quaestor;

c. dat het recht der samenwerkende Kerken op eventueele uitkeering nauwkeurig omschreven zij;

d. dat de bepaling van den grondslag voor de berekening van de door de Kerken te storten bijdragen overgelaten worde aan ieder ressort eener Particuliere Synode;

e. dat elke Kerk volkomen vrij blijft in de bepaling van het pensioen, dat zij eventueel wensch uit te keeren boven het in de regeling van Utrecht en volgende Synodes bepaalde bedrag;

f. dat zooveel mogelijk voorkomen worde, dat kleinere en zwakkere Kerken te zwaar belast worden;

g. dat er geen algemeene fondsen of kapitalen worden gevormd, maar de totaalsom der door de Kerken te storten jaarlijksche bijdragen evenredig zij aan hetgeen er jaarlijks voor de uitkeering aan de hierop aanspraak hebbende Kerken noodig is.

II. Met betrekking tot de Classes:

De Generale Synode besluit, voorzoover de Kerken onder elkander geen finantiële verplichtingen hebben aangegaan en bij de uitvoering van Art. XIII K.O. hulpbetoon voor zulk een Kerk noodig mocht zijn, aan de Classes aan te bevelen:

a. toezicht te houden, dat in haar ressort zoo goed mogelijk voldaan worde aan hetgeen zij zelve en de Particuliere en Generale Synodes te dezer zake noodig achten;

b. voor het geval, dat er in of buiten de Classis hulp te verleenen is, waarvoor de opbrengst van de daarvoor bestemde collecten of bijdragen nog niet voldoende is, van tevoren vast te stellen, welk percentage van het totaal bedrag der te verleenen hulp uit iedere Kerk naar billijkheid te verwachten is; waarbij het percentage, dat is vastgesteld voor ieders aandeel in de kosten van het kerkverband, ten grondslag kan dienen;

c. Deputaten te benoemen, b.v. in elke Classis éénen, met plaatsvervanger, aan welke wordt opgedragen:

1° in het classikaal ressort zooveel mogelijk werkzaam te zijn om de Kerken te doen inzien, dat deze zelve verplicht zijn, ten aanzien van hare predikanten niet alleen voor traktement maar ook voor pensioen te zorgen; en dat zij dus geroepen zijn, niet alleen de noodige stipulatie daaromtrent te maken voor hare tegenwoordige en toekomstige predikanten, maar ook bij voorkomende gevallen het benoodigde bedrag, als het ook maar eenigszins zijn kan, in eigen kring te vinden, ook al wordt de gemeente daardoor tijdelijk in bijzondere mate bezwaard;

2° de opbrengst der collecten en bijdragen uit de Kerken der Classis in ontvangst te nemen en overeenkomstig de besluiten der Classis aan hare hulpbehoevende Kerken uit te keeren; van dit een en ander behoorlijk boek te houden en aan de Classis rekening en verantwoording te doen in hare laatste gewone vergadering vóór de jaarlijksche Particuliere Synode; desgelijks telken jare in hare eerste gewone vergadering na de Particuliere Synode eene begroting in te dienen van hetgeen voor hulpbetoon in de Classis, naar de alsdan bekende gegevens, in het volgende boekjaar vermoedelijk zal zijn uit te geven en zal kunnen ontvangen worden; en voorts, zoowel na de goedkeuring hunner rekening als na de indiening hunner begroting, van de eindcijfers der ontvangsten en uitgaven telkens mededeeling te doen aan de gelijksoortige Deputaten van de Particuliere Synode, opdat deze (en vervolgens door hen ook de Deputaten der Generale Synode) daarvan goede aantekening houden, en alzoo, in het geval dat door eenige Classis (of Particuliere Synode) van hen hulp moet gevraagd worden, reeds de noodige gegevens voorhanden hebben om het aandeel te bepalen, dat zij voor de gevraagde hulp, zoo die werkelijk noodig is, van elk der andere Classes (of Particuliere Synodes) naar eenen billijken maatstaf mogen verwachten en dus moeten vragen;

3° wanneer eene Kerk in de Classis zich gedwongen ziet om voor de uitkeering van het door haar verschuldigde pensioen hulp te vragen, zulke aanvraag te onderzoeken; wanneer hun blijkt, dat hier werkelijk hulp noodig is, en in welke mate zulks het geval is, de Classis te dien aanzien voor te lichten; en voorts aan die voorlichting een gemotiveerd voorstel te verbinden over de wijze, waarop hulp te verleenen is, hetzij uit de in hunne kas aanwezige of nog te verwachten gelden, of wel, voorzoover hierdoor het noodige nog niet kan verkregen worden zonder dat de Kerken der Classis boven vermogen gedrukt worden, door het aanvragen van hetgeen aan de te verleenen hulp nog tekort komt bij de Particuliere Synode of bij hare voor dit hulpbetoon aangewezen Deputaten.

III. Met betrekking tot de Particuliere Synodes:

De Generale Synode besluit, voor zoover de Classes onder elkander geen financiële verplichtingen hebben aangegaan, en bij de uitvoering van Art. XIII K.O. hulpbetoon voor zulk een Classis noodig mocht zijn, aan de Particuliere Synodes aan te bevelen, eene soortgelijke regeling te maken als hierboven aan de Classes is aanbevolen, en dan als hare Deputaten voor die zaak de gelijksoortige Classicale Deputaten gezamenlijk aanwijzen.

IV. Met betrekking tot de Generale Synode:

De Generale Synode besluit, het hulpbetoon, dat bij de uitvoering van Art. XIII K.O. van wege de gezamenlijke Kerken noodig mocht zijn, aldus te regelen, dat zij uit het ressort van elke Particuliere Synode een Deputaat benoemt (met bepaling, dat wanneer een hunner tusschentijds mocht uitvallen, de Classis, binnen

welker ressort deze woonde, in zijne plaats een ander zal aanwijzen, waarbij zij dan niet tot haar eigen ressort beperkt is), aan welke wordt opgedragen:

1° hunne werkzaamheid daarop te richten, dat tot uitvoering van Art. XIII K.O. iedere Kerk hare verplichting, om haar predikantspensioen te stipuleeren en zelve uit te keeren, niet alleen erkenne, maar ook zoo goed mogelijk nakome, en dat, wanneer daarbij inderdaad hulp noodig is, deze verleend worde door de Classes, en eventueel door de Particuliere Synodes, zoodat hulpbetoon vanwege de gezamenlijke Kerken nooit regel worde, maar eene uitzondering zij en blijve;

2° zich op de hoogte te houden van hetgeen in de onderscheidene Classikale en Particulier-Synodale ressorten voor hulpbetoon bij de uitvoering van Art. XIII K.O. jaarlijks gedaan wordt, en aantekening te houden, in een daartoe aangelegd boek, van de eindcijfers der in die ressorten voor dit hulpbetoon vastgestelde begrotingen en rekeningen, volgens de opgaven die zij daaromtrent van de in die ressorten werkzame Deputaten ontvangen; opdat zij des te beter in staat zijn tot hetgeen allereerst, onder 1°, aan hen is opgedragen, en opdat zij zooveel mogelijk gereed zijn voor het geval, dat door eene Particuliere Synode of door hare Deputaten hunne hulp wordt ingeroepen;

3° wanneer hunne hulp door of vanwege eene Particuliere Synode gevraagd wordt, en deze uit de daarbij aangevoerde motieven blijkt noodig te zijn, de gevraagde hulp te verlenen, en daartoe de noodige gelden aan te vragen bij de Deputaten van de Particuliere Synodes, die voor haar eigen ressort geene hulp van elders noodig hebben; waarbij zij tot bepaling van het bedrag, dat zij uit elk dezer ressorten aanvragen, het percentage, dat voor ieders aandeel in de kosten van het kerkverband is vastgesteld, ten grondslag leggen, maar dan voorts de hierboven, onder 2°, bedoelde opgaven mede in aanmerking nemen, en dus voor dit hulpbetoon het genoemde percentage zoodanig wijzigen, dat ten slotte het totale bedrag der hulp, die voor de uitvoering van Art. XIII K.O. in ieder Particulier-Synodaal ressort zoowel classikaal als synodaal verleend wordt, met genoemd percentage zoo na mogelijk overeenkomt.

BIJLAGE C.
Art. 69.

LIJST van de Buitenlandsche Kerken waarmede de Gereformeerde Kerken in Nederland correspondentie onderhouden.

The Free Church of Scotland; het adres van een der beide afgevaardigden ter Synode van Utrecht is: Prof. JOHN KENNEDY CAMERON, M. A., Corrie, Arran, Scotland.

The United Free Church of Scotland; adres: Rev. J. MACDONALD WEBSTER, Secretary, 121 George Street, Edinburgh.

The United Original Secession Church of Scotland; adres: Rev. Prof. R. MORTON, 247 Bath Street, Glasgow.

The Welsh Calvinistic Method. Church of Wales.

The Reformed Church of North-America; adres: Rev. JAMES M. MARTIN, Holland, Mich. U. S. A.

The Christian Reformed Church of North-America; adres: Rev. HENRY BEETS, L.L. D. 737 Madison Ave., S. E. Grand Rapids, Mich. U. S. A.

De Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika; adres: Ds T. HAMERSMA, Colesberg, Zuid-Afrika.

De Nederduitsch Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika; adres: Ds HOFMEYER, Somerset-Oost.

Eglise Chrétienne Missionnaire Belge; adres: ALOYS GAUTIER, pasteur, 5, rue du Champ de Mars, Bruxelles.

BIJLAGE I.
Art. 22.

RAPPORT van de leden van het Moderamen der Generale Synode van Leeuwarden in 1920.

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Utrecht, 21 Aug. 1923 e. v. d.

In hare laatste zitting van 9 Sept. 1920 droeg de Generale Synode van Leeuwarden aan de leden van haar Moderamen op (zie artt. 163, 179):

- a. de vaststelling der Acta, voor zoover die niet reeds door de Synode zelve was verricht;
- b. de samenstelling en het doen bezorgen van de Acta aan de gewone adressen;
- c. de décharge van de Commissie, die belast was met de financiële aangelegenheden der Synode;
- d. de uitvoering van al die besluiten der Synode, waarvoor geen Deputaten mochten benoemd zijn;
- e. het overbrengen van haar ernstig woord in zake het schreiend gebrek aan Zendingsarbeiders aan het adres van de Kerken, de Studenten- en de Onderwijzersorganisaties.

Aan deze opdracht hebben wij als leden van het gewezen Moderamen bovengenoemd voldaan: wat *a*, *b* en *c* aangaat op de gewone wijze.

Een staat van ontvangst en uitgaaf is als Bijlage aan dit Rapport toegevoegd met een opgave der baten en schulden, zoomede eene afrekening over de door de Synode van Leeuwarden geopende credieten, die onder ons beheer vielen.

Wat *d* aanbelangt, hebben wij gemeend, dat de bezorging van de Rapporten, Inlichtingen en Adviezen, waarmede deze Utrechtsche Synode naar het besluit der Leeuwarder Synode (zie artt. 24, 66, 88, 109, 115, 116, 117 en 170) zou worden gediend, in overeenstemming met wat de Generale Synode besloot (zie artt. 20 en 79), het best kon geschieden door ons, gelijk wij dan ook getracht hebben, zooveel mogelijk aan die besluiten te voldoen;

en wat *e* betreft, hebben wij op de wijze als den Kerken bekend is, aan wat ons opgedragen is, voldaan.

Moge de Heilige Geest uwe vergadering in al uwe gewichtige handelingen leiden.

De Leden van het Moderamen van de Generale Synode van Leeuwarden,

J. D. VAN DER MUNNIK, *h. t. Præses.*
J. C. DE MOOR, *h. t. Assessor.*
A. DE GEUS, *h. t. Scriba.*
G. KEIZER, *h. t. Scriba.*

Utrecht, 21 Aug. 1923.

BIJLAGE Ia.
Art. 22.

Staat van Ontvangsten en Uitgaven der Synode van Leeuwarden 1920.

A	A
ONTVANGSTEN	UITGAVEN
Van de <i>Particuliere Synodes</i> van ¹⁾	Per Deputaten Correspondentie Buitenlandsche Kerken f 78.—
Groningen f 1560.—	„ Deputaten verbetering Predikantstractementen - 144.50
Friesland (noordel. ged.) - 840.—	„ Deputaten Correspondentie Hooge Overheid - 34.80
Friesland (zuidel. ged.) . - 840.—	„ Deputaten oefening verband met de Theol. Fac. der V. U. . . . - 1000.—
Drenthe - 600.—	„ Zendingsrapport . . . - 321.52 ⁵
Overijssel - 960.—	„ Deputaten naar art. 4 der Zendingssorde . - 133.60
Gelderland - 840.—	„ Deputaten Rapport Echtscheiding . . . - 524.—
Utrecht - 720.—	„ Deputaten Rapport Evangelisatie - 56.—
Noord-Holland - 1560.—	„ onkosten uitschrijven Bededag (Classis 's Gravenhage) . . . - 155.80
Zuid-Holland (noord. ged.) - 1440.—	„ Deputaten bijwonen Pilgrimfathers-herdenking - 19.45
Zuid-Holland (zuidel. ged.) - 1560.—	
Zeeland - 720.—	
Noord-Brabant en Limburg - 360.—	
f 12000.—	f 2467.67 ⁵
<i>Batige saldi</i>	Per tegemoetkoming aan de Scribæ f 400.—
a. Dep. Oefening verband Theol. Fac. der V. U. . . f 14.49	„ onkosten consumptie tijdens de Synode . - 1468.27 ⁵
b. Prof. BOUWMAN ondersteuning O. CASEMIER . . - 15.85	„ onkosten Drukwerk van de Synode . . . - 630.08 ⁵
f 30.34	„ onkosten præadviseerende Leden, Rapporteurs enz. - 1029.90
	„ onkosten Bediening en Bureaukosten . . - 346.70
	„ onkosten in orde brengen der Kerk . . - 508.23
	„ onkosten Moderamen - 111.97
	„ onkosten Logies . . . - 367.95
	f 4863.11
	Per voorloopige betaling op de rekening der Acta (J. H. KOK) f 1298.80
	Per voordeelig saldo f 3400.75 ⁵
Totaal f 12030.34	Totaal f 12030.34

¹⁾ Zie Acta Leeuwarden art. 18.

Staat van Ontvangsten en Uitgaven NA de Synode van Leeuwarden 1920.

B	B
ONTVANGSTEN	UITGAVEN
Aan Rente en Zegelsrestitutie Amsterdamsche Bank f 139.17 ⁵	Per onkosten Amsterdamsche Bank f 11.75
Aan Batig Saldo van staat A - 3400.75 ⁵	„ ondersteuning O. CASEMIER . . - 1129.50
f 3539.93	Per crediet Deputaten
	Buitenlandsche Kerken f 1040.40
	„ crediet Deputaten Uitbouw Belijdenis . . . - 66.88
	„ crediet Deputaten Liturgie - 1111.15
	„ crediet Deputaten Leerboek - 180.25
	f 2398.68
f 3539.93	Totaal f 3539.93

11 Aug. 1923.

J. D. VAN DER MUNNIK.
J. C. DE MOOR.
A. DE GEUS.
G. KEIZER.

BIJLAGE 16.
Art. 22.

L. S.

In de GENERALE SYNODE van de GEREFORMEERDE KERKEN, dit jaar te Leeuwarden vergaderd, is een stem gehoord uit onze Oost-Indische bezittingen, een stem uit Java, die roemde van den zegen door onzen God geschonken op den Zendingsarbeid, maar die ook klaagde over het groote tekort aan arbeiders. Dr OFFRINGA van Djocja sprak van den rijk gezegenden Medischen Dienst, maar ook van het groote gebrek aan Geneesheeren; hij sprak van den zich snel uitbreidenden Schooldienst, maar ook van het onrustbarend tekort aan Onderwijzers. De Geneesheeren en de Onderwijzers op Midden-Java zijn reeds gekomen tot de hoogste inspanning van hunne krachten, en naderen den gevreesden toestand van overwerkt te zijn. Er is nood! Dr OFFRINGA heeft het noodsein gegeven.

Onder den indruk van zijn woord besloot de Generale Synode, een oproep te doen uitgaan tot onze medische Studenten en tot onze jeugdige Christelijke Onderwijzers: helpt ons! geeft u zelve voor den dienst des Heeren in de Zending!

De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige. Wij bidden den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstoote.

Er is een stem gehoord, een stem uit Java, klagelijk roepend: komt en helpt ons! Wie ooren heeft om te hooren, die hoore!

Nov. 1920.

A. DE GEUS, *q. Syn. Scr.*